

opusdei.org

«Christus vivit»: audiollibre i llibre electrònic

Exhortació Apostòlica del Papa Francesc «Christus vivit» sobre la fe i el discerniment vocacional dels joves. "Crist viu, esperança nostra, i Ell és la més bonica joventut d'aquest món" comença dient el Papa. Us l'oferim en àudio i en text.

11/05/2022

Escolta la lectura completa de
l'Exhortació Apostòlica «Christus
vivit» (03:40:13)

Disponible també a [ivoox](#) i [Spotify](#)

EXHORTACIÓ APOSTÒLICA POST-
SINODAL

CHRISTUS VIVIT

DEL SANT PARE

FRANCESC

ALS JOVES I A TOT EL POBLE DE DÉU

Introducció

Capítol primer: Què diu la Paraula de
Déu sobre els joves?

Capítol segon: Jesucrist sempre jove

Capítol tercer: Vosaltres sou l'ara de Déu

Capítol quart: El gran anunci per a tots els joves

Capítol cinquè: Camins de joventut

Capítol sisè: Joves amb arrels

Capítol setè: La pastoral del joves

Capítol vuitè: La vocació

Capítol novè: El discerniment

I al final... un desig

1. Crist viu, esperança nostra, i Ell és la més bonica joventut d'aquest món. Tot el que toca es torna jove, es fa nou, s'omple de vida. Aleshores, les primeres paraules que vull dirigir a cada un dels joves cristians són: Ell viu i et vol viu!

2. Ell és en tu, Ell és amb tu i mai no se'n va. Per més que t'allunyis, allí

està el Ressuscitat, cridant-te i esperant-te per tornar a començar. Quan et sentis envellit per la tristesa, la rancúnia, les pors, els dubtes o els fracassos, Ell serà allà per retornar-te la força i l'esperança.

3. Escric amb afecte aquesta Exhortació apostòlica a tots els joves cristians, és a dir, una carta que recorda algunes conviccions de la nostra fe i alhora encoratja a créixer en santedat i en compromís amb la pròpia vocació. Però ja que és una fita dins d'un camí sinodal, em dirigeixo alhora a tot el Poble de Déu, als seus pastors i als seus fidels, perquè la reflexió sobre els joves i per als joves ens convoca i ens estimula a tots. Per tant, en alguns paràgrafs parlaré directament als joves i en altres oferiré plantejaments més generals per al discerniment eclesial.

4. M'he deixat inspirar per la riquesa de les reflexions i diàlegs del Sínode de l'any passat. No podré recollir aquí totes les aportacions que podreu llegir en el Document final, però he tractat d'assumir en la redacció d'aquesta carta les propostes que m'han semblat més significatives. D'aquesta manera, la meua paraula estarà carregada amb els milers de veus de creients de tot el món que van fer arribar les seves opinions al Sínode. Fins i tot joves no creients, que van voler participar amb les seves reflexions, han proposat qüestions que m'han plantejat noves preguntes.

Capítol primer

Què diu la Paraula de Déu sobre els joves?

5. Rescatem alguns tresors de les Sagrades Escripures, on es parla diverses vegades dels joves i de com el Senyor els surt a trobar.

A l'Antic Testament

6. En una època en la qual els joves comptaven poc, alguns textos mostren que Déu mira amb altres ulls. Per exemple, veiem que Josep era un dels més petits de la família (cf. *Gn 37, 2-3*). Tanmateix, Déu li comunicava coses grans en somnis i superà tots els seus germans en tasques importants quan tenia uns vint anys (cf. *Gn 37-47*).

7. En Gedeó, reconeixem la sinceritat dels joves, que no acostumen a edulcorar la realitat. Quan se li diu que el Senyor és amb ell, respongué: «Si el Senyor és amb nosaltres, per què ens passa tot això?» (*Jt 6, 13*). Però Déu no es va molestar per aquest retret i va redoblar la seva aposta per ell: «Vés amb la força que tens i salvaràs Israel» (*Jt 6, 14*).

8. Samuel era un jovenet insegur, però el Senyor es comunicava amb ell. Gràcies al consell d'un adult, obrí

el seu cor per escoltar la crida de Déu: «Parla, que el teu servent escolta» (1S 3, 9-10). Per això va ser un gran profeta que va intervenir en moments importants de la seva pàtria. El rei Saül també era un jove quan el Senyor el va cridar a acomplir la seva missió (1S 9, 2).

9. El rei David fou elegit sent un noi. Quan el profeta Samuel estava cercant el futur rei d'Israel, un home li va presentar com a candidats els seus fills més grans i més experimentats. Però el profeta digué que l'elegit era el jovenet David, que cuidava les ovelles (cf. 1 S 16, 6-13), perquè «L'home veu l'aparença, el Senyor veu el fons del cor» (v. 7). La glòria de la joventut està en el cor més que en la força física o en la impressió que es provoca en els altres.

10. Salomó, quan va succeir el seu Pare, es va sentir perdut i digué a

Déu: «Jo sóc molt jove i no sé com haig de governar»(1 Re 3, 7).

Tanmateix l'audàcia de la joventut el mogué a demanar a Déu la saviesa i es lliurà a la seva missió. Quelcom semblant succeí a Jeremies, cridat a despertar el seu poble sent molt jove. Ple de temor digué: «Ai, Senyor, Déu meu! Sóc massa jove. Com sabré parlar?» (*Jr* 1, 6). Però el Senyor li demanà que no digués això (cf. *Jr* 1, 7), i afegí: «No tinguis por de ningú. Jo seré al teu costat per alliberar-te. T'ho dic jo, el Senyor» (*Jr* 1, 8).

L'entrega del profeta Jeremies a la seva missió mostra el que és possible si s'uneixen la frescor de la joventut i la força de Déu.

11. Una noieta jueva que es trobava al servei del militar estranger Naaman, va intervenir amb fe per ajudar-lo a guarir-se de la seva malaltia (cf. 2 R 5, 2-6). La jove Rut fou un exemple de generositat en romandre amb la seva sogra caiguda

en desgracia (cf. *Rt* 1, 1-18), i també demostrà la seva audàcia per sortir-se'n en la vida (cf. *Rt* 4, 1-17).

En el Nou Testament

12. Diu Jesús en una paràbola (cf. *Lc* 15, 11-32) que el fill «més jove» se'n va anar de la casa paterna cap a un país llunyà (cf. vv. 12-13). Però els somnis d'autonomia es van convertir en llibertinatge i disbauxa (cf. v. 13) tastant la duresa de la soledat i la pobresa (cf. vv. 14-16). Tanmateix, va saber pensar-s'hi per tornar a començar (cf. vv. 17-19) i decidí aixecar-se (cf. v. 20). Es propi d'un cor jove disposar-se al canvi, ser capaç de tornar a aixecar-se i deixar que la vida ensenyi. Com no acompanyar al fill en aquest nou intent? Però el germà gran ja tenia el cor envellit i es va deixar posseir per l'avidesa, l'egoisme i l'enveja (cf. vv. 28-30). Jesús lloa el jove pecador que torna a agafar el bon camí més que el

qui es creu fidel però no viu l'esperit de l'amor i de la misericòrdia.

13. Jesús, l'eternament jove, vol regalar-nos un cor sempre jove. La Paraula de Déu ens demana: «Netegeu-vos bé del llevat vell i sigueu una pasta nova» (1 Co 5, 7). Alhora ens invita a despullar-nos de «l'home vell» per a revestir-nos del «jove» (cf. Col 3, 9.10) [1]. I quan explica què és revestir-se d'aquesta joventut «que es va renovant» (v. 10) diu que és tenir «sentiments de compassió entranyable, de bondat, d'humilitat, de dolcesa, de paciència, suporteu-vos els uns als altres, i si algú tingués res contra un altre, perdoneu-vos-ho» (Col 3, 12-13). Això significa que la vertadera joventut és tenir un cor capaç d'estimar. En canvi allò que envelleix l'ànima és tot el que ens separa dels altres. Per això conclou: «Per damunt de tot, revestiu-vos de l'amor, que tot ho lliga i perfecciona» (Col 3, 14).

14. Adonem-nos que a Jesús no li agradava que les persones adultes miressin amb menyspreu els més joves o els tinguessin al seu servei de manera despòtica. Ben al contrari, Ell demanava: «el més important entre vosaltres ha d'ocupar el lloc del més jove, i el qui mana, el lloc del qui serveix» (*Lc 22, 26*). Per a Ell l'edat no establia privilegis, i que algú tingués menys anys no volia dir que valgués menys o tingués menys dignitat.

15. La Paraula de Déu expressa que els joves s'han de tractar «com a germans» (*1 Tm 5, 1*), i recomana els pares: «no amoïneu els vostres fills, que no es desanimin» (*Col 3, 21*). Un jove no pot estar desanimat, ha de somiar coses grans, cercar horitzons amplis, atrevir-se a més, menjar-se el món, acceptar reptes i desitjar aportar el millor d'ell mateix per bastir un món millor. Per això insisteixo els joves que no es deixin

robar l'esperança, i a cada un li repeteixo: «Que ningú no t'hagi de menysprear perquè ets jove» (1 Tm 4, 12).

16. Tanmateix, als joves també se'ls recomana: «sotmeteu-vos als ancians» (1 P 5,5). La Bíblia sempre convida a un respecte profund als ancians, perquè contenen un tresor d'experiència, han provat els èxits i els fracassos, les alegries i les grans angoixes de la vida, les il·lusions i els desencisos, i en el silenci del seu cor guarden tantes històries que ens poden ajudar a no equivocar-nos ni enganyar-nos per falsos miratges. La paraula d'un ancià savi convida a respectar certs límits i a saber dominar-se a temps: «Recomana als joves que tinguin seny» (Tt 2, 6). No és bo caure en un culte a la joventut, o en una actitud juvenil que menysprea els altres pels seus anys, o perquè són d'una altra època. Jesús deia que la persona sàvia es capaç de

treure del seu tresor coses noves i velles (cf. *Mt* 13, 52). Un jove savi s'obre al futur, però sempre es capaç de rescatar quelcom de l'experiència dels altres.

17. A l'Evangelí de Marc apareix una persona que, quan Jesús li recorda els manaments, diu: «tot això ho he complert des de petit» (10, 20). Ja ho deia el Salm: «Tu ets la meua esperança, Senyor; he confiat en tu des de petit [...] M'instrueixes, Déu meu, des de petit, i encara avui proclamo les teves meravelles» (71, 5.17). No ens hem de penedir d'esmerçar la joventut sent bons, obrint el cor al Senyor, vivint d'una altra manera. Res d'això ens pren la joventut, sinó que l'enforteix i la renova: «tu et rejoyeneixes com una àguila» (*Sl* 103, 5). Per això sant Agustí es planyia: «Tard et vaig estimar, oh bellesa antiga i tan nova, tard et vaig estimar»[2]. Però aquell home ric, que havia estat fidel a Déu

en la seva joventut, va deixar que els anys li prenguessin els somnis, i va estimar-se més seguir aferrat als seus béns (cf. *Mc* 10, 22).

18. En canvi, a l'Evangelí de Mateu hi surt un jove (cf. *Mt* 19, 20.22) que s'apropa a Jesús per demanar més (cf. v. 20), amb aquest esperit obert dels joves, que cerca nous horitzons i grans reptes. En realitat el seu esperit no era tan jove, perquè ja s'havia aferrat a les riqueses i a les comoditats. Ell deia amb la boca que volia quelcom més, però quan Jesús li demanà que fos generós i repartís els seus béns, s'adonà que era incapaç de deseixir-se d'allò que tenia. Finalment, «quan aquell jove va sentir aquestes paraules, se n'anà tot trist» (v. 22). Havia renunciat a la seva joventut.

19. L'Evangelí també ens parla d'unes joves prudents, que estaven preparades i amatents, mentre altres

vivien distretes i endormiscades (cf. *Mt* 25, 1-13). Perquè hom pot passar la seva joventut distret, volant per la superfície de la vida, endormiscat, incapaç de tenir relacions profundes i d'entrar en el més pregon de la vida. D'aquesta manera prepara un futur pobre, sense substància. O bé pot gastar la seva joventut per a conrear coses boniques i grans, i així prepara un futur ple de vida i de riquesa interior.

20. Si has perdut el vigor interior, els somnis, l'entusiasme, l'esperança i la generositat, Jesús es presenta davant teu com ho va fer davant del fill mort de la vídua, i amb tota la seva potència de Ressuscitat el Senyor t'exhorta: «Jove, aixeca't» (*Lc* 7, 14).

21. Sens dubte ni ha molts altres textos de la Paraula de Déu que poden il·luminar-nos sobre aquesta etapa de la vida. En recollirem alguns en els propers capítols.

Capítol segon

Jesucrist sempre jove

22. Jesús és «jove entre els joves per a ser exemple dels joves i consagrar-los al Senyor»[3]. Per això el Sínode ha dit que «la joventut és una etapa original i estimulante de la vida, que el mateix Jesús visqué, santificant-la»[4]. Què ens explica l'Evangelí sobre la joventut de Jesús?

La joventut de Jesús

23. El Senyor «va expirar» (Mt 27, 50) en una creu quan tenia una mica més de 30 anys d'edat (cf. Lc 3, 23). És important prendre consciència del fet que Jesús fou un jove. Donà la seva vida en una etapa que avui es defineix com la d'un adult jove. En la plenitud de la seva joventut encetà la seva missió pública i així «una llum va resplendir» (Mt 4, 16), sobretot quan donà la seva vida fins la fi. Aquest final no era improvisat, sinó

que tota la seva joventut fou una preciosa preparació, en cada un dels seus moments, perquè «tot en la vida de Jesús és signe del seu misteri»[5] i «tota la vida del Crist és misteri de *Redempció*»[6].

24. L'Evangelí no parla de la infantesa de Jesús, però sí explica alguns esdeveniments de la seva adolescència i joventut. Mateu situa aquest període de Jesús entre dos fets: la tornada de la seva família a Natzaret, després del temps de l'exili, i el seu baptisme al Jordà on començà la missió pública. Les darreres imatges de Jesús nen són les de un petit refugiat a Egipte (cf. *Mt* 2, 14-15) i després les de un repatriat a Natzaret (cf. *Mt* 2, 19-23). Les primeres imatges de Jesús, jove adult, són les que ens el presenten amb la gentada prop del riu Jordà, per fer-se batejar pel seu cosí Joan Baptista, com un més del seu poble (cf. *Mt* 3, 13-17).

25. Aquest baptisme no era com el nostre, que ens introdueix en la vida de la gràcia, sinó que fou una consagració abans de començar la gran missió de la seva vida.

L'Evangelí diu que el seu Baptisme fou motiu d'alegria i complaença del Pare: «Tu ets el meu Fill, el meu estimat» (*Lc 3, 22*). Tot seguit Jesús aparegué ple de l'Esperit Sant i fou conduït per l'Esperit al desert. Així estava preparat per sortir a predicar i fer prodigis, per alliberar i guarir (cf. *Lc 4, 1-14*). Cada jove, quan se senti cridat a acomplir una missió en aquesta terra, està invitat a reconèixer en el seu interior aquestes mateixes paraules que li diu el Pare Déu: «Tu ets el meu Fill, el meu estimat».

26. Entre aquests relats, n'hi trobem un que presenta Jesús en plena adolescència. Quan torna amb els seus pares a Natzaret, després que el perden i el retroben al Temple (cf. *Lc*

2, 41-51). Allí diu que «els era obedient » (cf. *Lc* 2, 51), perquè no renegava de la seva família. Després, Lluç afegeix que Jesús «es feia gran, avançava en enteniment i tenia el favor de Déu i dels homes» (*Lc* 2, 52). És a dir, estava sent preparat, i en aquest període anava aprofundint en la seva relació amb el Pare i amb els altres. Sant Joan Pau II explicava que no creixia només físicament, sinó que «hi va haver també en Jesús un creixement espiritual», perquè «la plenitud de gràcia en Jesús era relativa a la edat: hi havia sempre plenitud, però una plenitud creixent amb el progrés de l'edat»[7].

27. Amb aquestes dades evangèliques podem dir que, en la seva etapa de jove, Jesús es va «formant», preparant per acomplir el projecte que el Pare tenia. La seva adolescència i joventut el van orientar vers aquesta missió suprema.

28. En l'adolescència i en la joventut, la seva relació amb el Pare era la del Fill estimat, atret pel Pare, creixia ocupant-se de les seves coses: «No sabíeu que jo havia d'ocupar-me dels assumptes del meu Pare?» (*Lc 2, 49*). Tanmateix, no s'ha de pensar que Jesús fos un adolescent solitari o entotsolat. La seva relació amb la gent era la d'un jove que compartia tota la vida d'una família ben integrada al poble. Aprengué la feina del seu pare i després el va substituir com a fuster. Per això, a l'Evangelí se l'anomena una vegada «el fill del fuster» (*Mt 13, 55*) i una altra vegada senzillament «el fuster» (*Mc 6, 3*). Aquest detall demostra que era un noi més del poble, que es relacionava amb tota normalitat. Ningú no el veia com un jove estrany o separat dels altres. Precisament per aquesta raó, quan Jesús surt a predicar, la gent no s'explicava d'on treia aquesta saviesa: «No és el fill de Josep, aquest» (*Lc 4, 22*).

29. El fet és que «Jesús tampoc va créixer en una relació tancada i absorbent amb Maria i Josep, sinó que es movia a pler en la família més àmplia, que inclou parents i amics»[8]. Així entenem per què els seus pares, quan tornaven del pelegrinatge a Jerusalem, estaven tranquils pensant que el jove de dotze anys (cf. *Lc 2, 42*) caminava lliurement entre la gent, sense veure'l en tot un dia sencer: «Pensant que era a la caravana, van fer una jornada de camí» (*Lc 2, 44*). Creien que Jesús era allà, anant i venint entre els altres, fent broma amb els nois de la seva edat, escoltant les narracions dels adults i compartint les alegries i tristeses de la caravana. El terme grec utilitzat per Lluç per a la caravana de pelegrins, *synodia*, indica precisament aquesta «comunitat en camí» de la que forma parta la sagrada família. Gràcies a la confiança dels seus pares, Jesús es

mou lliurement i aprèn a caminar amb tots els altres.

La seva joventut ens il·lumina

30. Aquests aspectes de la vida de Jesús poden inspirar als joves que creixen i es preparen per a la seva missió. Això implica madurar en la relació amb el Pare, en la consciència de ser un més de la família i del poble. I en l'apertura a ser curullat per l'Esperit i conduit a realitzar la missió que Déu encomana, la pròpia vocació. Res d'això hauria de ser ignorat en la pastoral juvenil, per tal de no crear projectes que aïllin els joves de la família i del món, o que els converteixin en una minoria selecta i preservada de tot contagi. Més aviat ens calen projectes que els enforteixin, els acompanyin i els llancin a la trobada amb els altres, en servei generós, a la missió.

31. Jesús no us il·lumina a vosaltres, joves, des de lluny o des de fora, sinó

des de la seva pròpia joventut, que comparteix amb vosaltres. És molt important contemplar el Jesús jove que ens mostren els evangelis, perquè fou veritablement un de vosaltres, i en Ell es poden reconèixer moltes notes dels cors joves. Ho veiem, per exemple, en els següents trets: «Jesús tenia confiança incondicional en el Pare, tenia cura de l'amistat amb els deixebles, i fins i tot en els moments crítics va romandre fidel a ells. Manifestà una pregona compassió pels més febles, especialment pels pobres, els malalts, els pecadors i els exclosos. Va ser valent per enfrontar-se a les autoritats religioses i polítiques del seu temps; visqué l'experiència de sentir-se incomprès i descartat; va sentir por al sofriment i conegué la fragilitat de la passió; va dirigir la seva mirada al futur abandonant-se en les mans segures del Pare i a la força de l'Esperit. En Jesús tots els joves es poden reconèixer»[9].

32. D'una altra banda, Jesús ha ressuscitat i ens vol fer participar de la novetat de la seva resurrecció. Ell és la vertadera joventut d'un món envellit, i també és la joventut d'un univers que espera amb «dolors de part» (*Rm* 8, 22) ser revestit amb la seva llum i amb la seva vida. A prop d'ell podem beure de la veritable deu que manté vius els nostres somnis, els nostres projectes, els nostres grans ideals, i que ens llança a l'anunci de la vida que val la pena. En dos detalls curiosos de l'evangeli de Marc pot advertir-se la crida a la vertadera joventut dels ressuscitats. D'una banda, a la passió del Senyor hi surt un jove poruc que intentava seguir Jesús però que va fugir nu (cf. *Mc* 14, 51-52), un jove que no va tenir la força per arriscar-ho tot per seguir el Senyor. En canvi, prop del sepulcre buit, hi veiem un jove «vestit de blanc» (16, 5) que invitava a perdre el temor i anunciava el goig de la resurrecció (cf. 16, 6-7).

33. El Senyor ens crida a encendre estrelles en la nit d'altres joves, ens invita a mirar els vertaders astres, aquests signes tan variats que Ell ens dóna per tal que no ens quedem aturats, sinó que imitem el sembrador que mirava les estrelles per poder llaurar el camp. Déu encén estrelles per tal que seguim caminant: «Els estels brillen en el seu lloc de guàrdia, joiosos i contents. Quan ell els crida, responen: Som aquí!» (*Ba* 3, 34-35). Però Crist mateix és per a nosaltres la gran llum d'esperança i de guia en la nostra nit, perquè Ell és «l'estel resplendent del matí» (*Ap* 22, 16).

La joventut de l'Església

34. Ser jove, més que una edat és un estat del cor. Per això una institució tan antiga com l'Església pot renovar-se i tornar a ser jove en diverses etapes de la seva llarguíssima història. En realitat, en

els seus moments més tràgics sent la crida a tornar a l'essencial del primer amor. Recordant aquesta veritat, el Concili Vaticà II expressava que «rica en un llarg passat, sempre viu en ella i anant vers la perfecció humana en el temps i cap als objectius darrers de la història i de la vida, és la veritable joventut del món». En ella sempre és possible trobar Crist «el company i amic dels joves»[10].

Una Església que es deixa renovar

35. Demanem al Senyor que alliberi l'Església dels qui volen envellir-la, esclerotitzar-la en el passat, aturar-la, tornar-la immòbil. També demanem que l'alliberi d'una altra temptació: creure que és jove perquè cedeix a tot allò que el món li ofereix, creure que es renova perquè amaga el seu missatge i es mimetitza amb els altres. No. És jove quan és ella mateixa, quan rep la força sempre

nova de la Paraula de Déu, de l'Eucaristia, de la presència de Crist i de la força del seu Esperit cada dia. És jove quan és capaç de tornar una vegada i una altra a la seva font.

36. És cert que els membres de l'Església no hem de ser «persones estranyes». Tots han de sentir-nos germans i propers, com els Apòstols, que «eren ben vistos de tot el poble» (Ac 2, 47; cf. 4, 21.33; 5, 13). Però alhora hem d'atrevir-nos a ser diferents, a mostrar altres somnis que aquest món no ofereix, a donar testimoni de la bellesa de la generositat, del servei, de la puresa, de la fortalesa, del perdó, de la fidelitat a la pròpia vocació, de la pregària, de la lluita per la justícia i el bé comú, de l'amor als pobres, de l'amistat social.

37. L'Església de Crist sempre pot caure en la temptació de perdre l'entusiasme perquè ja no escolta la

crida del Senyor al risc de la fe, a donar-ho tot sense mesurar els perills, i torna a cercar falses seguretats mundanes. Són precisament els joves els qui poden ajudar-la a mantenir-se jove, a no caure en la corrupció, a no restar, a no enorgullir-se, a no convertir-se en secta, a ser més pobre i testimonial, a estar a prop dels darrers i exclosos, a lluitar per la justícia, a deixar-se interpel·lar amb humilitat. Ells poden aportar a l'Església la bellesa de la joventut quan estimulen la capacitat «d'alegrar-se amb allò que comença, de donar-se sense recompensa, de renovar-se i de partir de nou cap a noves conquestes»[11].

38. Als qui ja no som joves ens calen ocasions per tenir a prop la veu i l'estímul d'ells, i «la proximitat crea condicions perquè l'Església sigui un espai de diàleg i testimoni de fraternitat que encisi»[12]. Ens cal

crear més espais on ressoni la veu dels joves: «L'escolta fa possible un intercanvi de dons, en un context d'empatia [...]. Alhora, posa les condicions per a un anunci de l'Evangelí que arribi veritablement al cor, de manera incisiva i fecunda»[13].

Una Església amatent als signes dels temps

39. «Per a molts joves Déu, la religió i l'Església són paraules buides, en canvi són sensibles a la figura de Jesús, quan està presentada de manera atractiva i eficaç»[14]. Per això cal que l'Església no estigui massa pendent de si mateixa sinó que reflecteixi sobretot Jesucrist. Això implica que reconegui amb humilitat que algunes coses concretes han de canviar, i per això necessita també recollir la visió i fins i tot les crítiques dels joves.

40. Al Sínode es reconegué «que un nombre consistent de joves, per raons molt diferents, no demanen res a l'Església perquè no la consideren significativa per a la seva existència. Alguns, fins i tot, demanen expressament que se'ls deixi en pau, ja que senten la seva presència com una molèstia i àdhuc irritant. Aquesta petició sovint no neix d'un menyspreu acrític i impulsiu, sinó que enfonsa les seves arrels en raons serioses i comprensibles: els escàndols sexuals i econòmics; la manca de preparació dels ministres ordenats que no copsen adequadament la sensibilitat dels joves; la poca cura en la preparació de l'homilia i en l'explicació de la Paraula de Déu; el paper passiu assignat als joves dins de la comunitat cristiana; la dificultat de l'Església per donar raó de les seves posicions doctrinals i ètiques a la societat contemporània»[15].

41. Tot i que hi ha joves que gaudeixen quan veuen una Església que es manifesta humilment segura dels seus dons i també capaç d'exercir una crítica lleial i fraterna, altres joves reclamen una Església que escolti més, que no estigui sempre condemnant el món. No volen veure una Església callada i tímida, però tampoc que estigui sempre en guerra per dos o tres temes que l'obsessionen. Per a ser més creïble als joves, de vegades necessita recuperar la humilitat i senzillament escoltar, reconèixer en el que diuen els altres alguna llum que l'ajudi a descobrir millor l'Evangelí. Una Església a la defensiva, que perd la humilitat, que deixa d'escoltar, que no permet que la qüestionin, perd la joventut i es converteix en un museu. Com podrà així acollir els somnis dels joves? Tot i que tingui la veritat de l'Evangelí, no vol dir que l'hagi entès plenament; més aviat ha de créixer

sempre en la comprensió d'aquest tresor inesgotable[16].

42. Per exemple, una Església massa temerosa i estructurada pot ser permanentment crítica davant de tots els discursos sobre la defensa dels drets de les dones, i assenyalar constantment riscos i els possibles errors d'aquestes reclamacions. En canvi, una Església viva pot reaccionar amb atenció per les legítimes reivindicacions de les dones que demanen més justícia i igualtat. Pot recordar la història i reconèixer una llarga trama d'autoritarisme per part dels homes, de submissió, de diverses formes d'esclavatge, d'abús i de violència masclista. Amb aquesta mirada serà capaç de fer seus aquests clams pels drets, i farà la seva aportació amb convicció per una reciprocitat més gran entre homes i dones, encara que no estigui d'acord amb tot el que proposen alguns grups feministes. En

aquesta línia, el Sínode va voler renovar el compromís de l'Església «contra tota classe de discriminació i violència sexual»[17]. Aquesta és la reacció d'una Església que es manté jove i que es deixa qüestionar i impulsar per la sensibilitat dels joves.

Maria, la noia de Natzaret

43. Al cor de l'Església resplendeix Maria. Ella és el gran model per a una Església jove, que vol seguir Crist amb frescor i docilitat. Quan era molt jove, rebé l'anunci de l'àngel i no se'n va estar de fer-li preguntes (cf. *Lc* 1, 34). Però tenia una ànima disponible i va dir: «Sóc l'esclava del Senyor» (*Lc* 1, 38).

44. «Sempre crida l'atenció la força del «sí» de Maria jove. La força d'aquest «que es faci» que diu a l'àngel. No va ser una acceptació passiva o resignada. Fou diferent a un «sí» com dient: bé, provem a

veure què passa. Maria no coneixia aquesta expressió: a veure què passa. Era decidida, quan va saber de què es tractava, va dir «sí» sense més. Però fou quelcom diferent. Fou el «sí» de qui vol comprometre's i de qui vol arriscar, de qui vol apostar-ho tot, sense més seguretat que la certesa de saber que era portadora d'una promesa. I us pregunto a cadascun de vosaltres. Us sentiu portadors d'una promesa? Quina promesa tinc al cor per tirar-la endavant? Maria tenia una missió difícil, però les dificultats no eren una raó per dir «no». Segur que hi hauria complicacions, però no serien les mateixes que es produeixen quan la covardia ens paralitza per no tenir-ho tot ben lligat. Maria no va fer una assegurança de vida! S'ho va jugar tot i per això és forta, per això és una *influencer*, és la *influencer* de Déu! El «sí» i les ganes de servir van ser més fortes que els dubtes i les dificultats»[18].

45. Sense cedir a evasions ni miratges, «ella va saber acompanyar el dolor del seu Fill [...] sostenir-lo amb la mirada, aixoplugar-lo amb el cor. Dolor que patí, però no la resignà. Fou la dona forta del 'sí', que sosté i acompanya, que empara i abraça. Ella és la gran custòdia de l'esperança [...]. D'ella aprenem a dir 'sí' en la tossuda paciència i creativitat d'aquells que no s'empetiteixen i tornen a començar»[19].

46. Maria era la noia d'ànima gran que s'estremia de joia (cf. *Lc* 1, 47), era joveneta amb els ulls il·luminats per l'Esperit Sant que contemplava la vida de fe i guardava tot en el seu cor de donzella (cf. *Lc* 2, 19.51). Era inquieta, la que es posa contínuament en camí, quan va saber que la seva cosina la necessitava no va pensar en els seus projectes, sinó que va sortir «de

pressa» (*Lc* 1, 39) sola cap a la muntanya.

47. I si calia protegir el seu nen, marxava amb Josep cap a un país llunyà (cf. *Mt* 2, 13-14). Per això va romandre amb els deixebles reunits fent pregària tot esperant l'Esperit Sant (cf. *Ac* 1, 14). Així, amb la seva presència, nasqué una Església jove, amb els seus Apòstols en sortida per fer néixer un món nou (cf. *Ac* 2, 4-11).

48. Aquella noia avui és la Mare que vetlla pels seus fills, aquests fills que caminem per la vida moltes vegades cansats, necessitats, però volent que la llum de l'esperança no s'apagui. La nostra Mare mira aquest poble pelegrí, poble de joves estimat per ella, que la cerca fent silenci en el cor tot i que hi hagi molt de soroll en el camí, converses i distraccions. Però davant dels ulls de la Mare només hi cap un silenci esperançat. I així

Maria il·lumina de bell nou la nostra joventut.

Joves sants

49. El cor de l'Església també és ple de joves sants, que lliuraren la seva vida per Crist, molts fins al martiri. Ells foren preciosos reflexos de Crist jove que brillen per estimular-nos i treure'ns de l'ensopiment. El Sínode ha destacat que «molts joves sants han fet brillar els trets de l'edat juvenil en tota la seva bellesa i en la seva època van ser veritables profetes del canvi; el seu exemple mostra de què són capaços els joves quan s'obren a l'encontre amb Crist»[20].

50. «Per la santedat dels joves l'Església pot renovar el seu ardor espiritual i el seu vigor apostòlic. El bàlsam de la santedat generada per la vida bona de tants joves pot curar les ferides de l'Església i del món, retornant-nos a aquella plenitud de

l'amor al qual sempre hem estat cridats: els joves sants ens animen a tornar al nostre amor primer (cf. *Ap* 2, 4)»[21]. Hi ha sants que van conèixer la vida adulta, i ens deixaren el testimoni d'una altra forma de viure la joventut.

Recordem-ne almenys alguns d'ells, de diferents moments de la història, que visqueren la santedat cada un a la seva manera.

51. Al segle III, sant Sebastià era un jove capità de la guàrdia pretoriana. Expliquen que parlava de Crist per tot arreu i tractava de convertir els seus companys, fins que van ordenar-li renunciar a la seva fe.

Com que no va acceptar, feren ploure sobre ell una pluja de fletxes, però va sobreviure i continuà anunciant Crist sense por. Finalment l'assotaren fins a matar-lo.

52. Sant Francesc d'Assís, essent molt jove i ple de somnis, sentí la crida de

Jesús a ser pobre com Ell i a restaurar l'Església amb el seu testimoni. Renuncià a tot amb alegria i és el sant de la fraternitat universal, el germà de tots, que lloava el Senyor per les seves criatures. Va morir al 1226.

53. Santa Joana d'Arc va néixer al 1412. Era una jove pagesa que, malgrat la seva poca edat, va lluitar per a defensar França dels invasors. Incompresa pel seu aspecte i la seva forma de viure la fe, va morir a la foguera.

54. El beat Andreu Phû Yên fou un jove vietnamita del segle XVII. Era catequista i ajudava els missioners. Va ser empresonat per la seva fe, i perquè no hi va voler renunciar fou assassinat. Va morir dient: «Jesús».

55. En aquest mateix segle, santa Caterina Tekakwitha, una jove laica d'Amèrica del Nord, patí una persecució per la seva fe i fugí

caminant més de 300 kilòmetres travessant boscos espessos. Es consagrà a Déu i va morir dient: «Jesús t'estimo!».

56. Sant Domènec Savio li oferia a Maria tots els seus patiments. Quan sant Joan Bosco li va ensenyar que la santedat suposa estar sempre alegres, va obrir el seu cor a una alegria encomanadissa. Procurava estar a prop dels seus companys més marginats i malalts. Va morir al 1857 als catorze anys, dient: «Quina meravella estic veient!».

57. Santa Teresa de l'Infant Jesús va néixer el 1873. Als 15 anys, travessant moltes dificultats, va aconseguir ingressar en un convent carmelita. Visqué el caminet de la confiança total en l'amor del Senyor i es proposà alimentar amb la seva pregària el foc de l'amor que mou l'Església.

58. El beat Ceferí Namuncurà era un jove argentí, fill d'un destacat cacic dels pobles originaris. Arribà a ser seminarista salesià, ple de desitjos de tornar a la seva tribu per portar-los a Jesucrist. Va morir el 1905.

59. El beat Isidor Bakanja era un laic del Congo que donava testimoni de la seva fe. Fou torturat durant molt de temps per haver proposat el cristianisme a d'altres joves. Va morir perdonant el seu botxí el 1909.

60. El beat Pier Giorgio Frassati, morí al 1925, «era un jove d'una alegria encomanadissa, una alegria que superava també tantes dificultats de la seva vida»[22]. Deia que ell intentava retornar l'amor de Jesús que rebia a la comunió, visitant i ajudant els pobres.

61. El beat Marcel Callo era un jove francès que va morir al 1945. A Àustria fou tancat en un camp de concentració on confortava en la fe

els seus companys de captiveri,
enmig de treballs molt durs.

62. La jove beata Chiara Badano, morta el 1990, «experimentà com el dolor pot ser transfigurat en amor [...]. La clau de la seva pau i alegria era la plena confiança en el Senyor i l'acceptació de la malaltia com misteriosa expressió de la seva voluntat per al seu bé i el dels altres»[23].

63. Que ells i també molts joves que potser des del silenci i l'anonimat van viure a fons l'Evangelí, intercedeixin per l'Església, per tal que estigui plena de joves alegres, valents i entregats que regalin al món nous testimonis de santedat.

Capítol tercer

Vosaltres sou l'ara de Déu

64. Després de recórrer la Paraula de Déu, no podem dir que els joves són

només el futur del món. Són el present, l'estan enriquint amb la seva aportació. Un jove ja no és un nen, està en un moment de la vida en el qual comença a prendre distintes responsabilitats, participant amb els adults en el desenvolupament de la família, de la societat, de l'Església. Però els temps canvien, i ressona la pregunta: com són els joves d'avui, que els hi passa ara?

En positiu

65. El Sínode va reconèixer que els fidels de l'Església no sempre tenen l'actitud de Jesús. En lloc de disposar-nos a escoltar-los a fons, «de vegades predomina la tendència a donar respostes pre-confeccionades i receptes preparades, sense deixar que les preguntes dels joves es plantegin amb la seva novetat i sense acceptar la seva provocació»[24]. En canvi, quan l'Església abandona esquemes rígids i s'obre a l'escolta

disponible i atenta dels joves, aquesta empatia l'enriqueix, perquè «permet que els joves donin la seva aportació a la comunitat, ajudant-la a obrir-se a noves sensibilitats i a plantejar-se preguntes inèdites»[25].

66. Avui els adults correm el risc de fer un llistat de calamitats, de defectes de la joventut actual. Alguns podran aplaudir-nos perquè semblen experts en trobar punts negatius i perills. Però quin seria el resultat d'aquesta actitud? Més i més distància, menys proximitat, menys ajuda mútua.

67. La clarividència de qui ha estat cridat a ser pare, pastor o guia dels joves consisteix a trobar la petita flama que continua cremant, la canya que s'esquerda (cf. *Is* 42, 3), però que encara no es trenca. És la capacitat de trobar camins on altres només veuen muralles, és la traça per reconèixer possibilitats on

d'altres només veuen perills. Així és la mirada de Déu Pare, capaç de valorar i alimentar llavors de bé sembrades en els cors dels joves. El cor de cada jove ha de ser considerat «terra sagrada», portador de llavors de vida divina, davant del qual hem de «descalçar-nos» per poder apropar-nos i aprofundir en el Misteri.

Moltes joventuts

68. Podríem intentar descriure les característiques dels joves d'avui, però primer vull recollir una advertència dels Pares sinodals: «La composició del Sínode ha fet visible la presència i l'aportació de les diverses regions del món, i ha posat de relleu la bellesa de ser Església universal. Tot i en un context de globalització creixent, els Pares sinodals han demanat que es destaquessin les diferències de context i cultures, fins i tot en un

mateix país. Existeix una pluralitat de mons juvenils, tant que en alguns països hi ha la tendència d'utilitzar el terme «joventut» en plural. A més, la franja d'edat considerada per aquest Sínode (16-29 anys) no representa un conjunt homogeni, sinó que està formada per grups que viuen situacions peculiars»[26].

69. Ja des d'un punt de vista demogràfic, en alguns països hi ha molts joves, mentre en altres tenen una taxa de natalitat molt baixa. Però «una altra diferència deriva de la història, que distingeix els països i continents d'antiga tradició cristiana, ja que la seva cultura és portadora d'una memòria que no s'ha de perdre, respecte dels països i continents marcats per altres tradicions religioses i en els quals el cristianisme té un presència minoritària i de vegades recent. En altres territoris, a més, les comunitats cristianes i els joves que

en formen part son objecte de persecució»[27]. També s'ha de distingir els joves «a qui la globalització ofereix més oportunitats, d'aquells que viuen al marge de la societat o en un món rural i pateixen els efectes de formes d'exclusió i marginació»[28].

70. Hi ha moltes diferències més que seria complex detallar. Per tant, no crec convenient aturar-me en una anàlisi exhaustiva sobre els joves en el món actual, sobre com viuen i què els passa. Però com que tampoc puc deixar de mirar la realitat, recolliré breument algunes aportacions que van arribar abans del Sínode i d'altres que vaig poder recollir durant el mateix.

Algunes coses que els passen als joves

71. La joventut no es pot analitzar en abstracte. En realitat, «la joventut» no existeix, existeixen els joves amb

les seves vides concretes. En el món actual, ple de progrés, moltes vides estan exposades al patiment i a la manipulació.

Joves d'un món en crisi

72. Els pares sinodals evidenciaren amb dolor que «molts joves viuen en un context de guerra i pateixen violència en moltes formes: segrestos, extorsions, crim organitzat, tracta d'éssers humans, esclavatge i explotació sexual, estupres de guerra, etc. A d'altres joves, per causa de la seva fe, els costa trobar un lloc a les seves societats i són víctimes de diversos tipus de persecucions, i fins i tot la mort. Són molts els joves que, per constricció o manca d'alternatives, viuen perpetrant delictes o violències: nens soldat, bandes armades i criminals, tràfic de droga, terrorisme, etc. Aquesta violència escapça moltes vides joves. Abusos i

addiccions, així com violència i conductes negatives són algunes de les raons que duen els joves a la presó, amb especial incidència en alguns grups ètnics i socials»[29].

73. Molts joves són ideologitzats, utilitzats i aprofitats com a carn de canó o com a força de xoc per destruir, acovardir o ridiculitzar d'altres. I el pitjor és que molts són convertits en éssers individualistes, enemics i malfiats de tots, convertint-se així en presa fàcil d'ofertes deshumanitzants i dels plans destructius que elaboren grups polítics o poders econòmics.

74. Encara són «més nombrosos en el món els joves que pateixen formes de marginació i exclusió social per raons religioses, ètniques o econòmiques. Recordem la difícil situació d'adolescents i joves que resten embarassades i la plaga de l'avortament, així com la difusió del

VIH, les diverses formes d'addicció (drogues, jocs d'atzar, pornografia, etc.) i la situació dels nens i joves del carrer, que no tenen casa ni família ni recursos econòmics»[30]. Quan a més són dones, aquestes situacions de marginació es tornen doblement doloroses i difícils.

75. No siguem una Església que no plora davant d'aquests drames dels seus fills joves. Mai no ens hi hem d'acostumar, perquè qui no sap plorar no és mare. Nosaltres volem plorar per tal que la societat també sigui mare, perquè en comptes de matar aprengui a parir, i així sigui promesa de vida. Plorem quan recordem els joves que ja han mort per la misèria i la violència, i demanem a la societat que aprengui a ser mare solidària. Aquest dolor no marxa, camina amb nosaltres, perquè la realitat no es pot amagar. El pitjor que podem fer és aplicar la recepta de l'esperit mundà que

consisteix a anestesiar els joves amb altres notícies, amb altres distraccions, amb banalitats.

76. Potser «aquells que portem una vida més o menys sense necessitats no sabem plorar. Certes realitats de la vida només es veuen amb els ulls nets per les llàgrimes. Us convido a preguntar-vos: Jo vaig aprendre a plorar? Jo vaig aprendre a plorar quan veig un nen amb fam, un nen drogat al carrer, un nen que no té casa, un nen abandonat, un nen abusat, un nen usat per la societat com esclau? O el meu plor és el plor capriciós d'aquell que plora perquè li agradaria tenir quelcom més?»[31]. Intenta aprendre a plorar pels joves que estan pitjor que tu. La misericòrdia i la compassió també s'expressen plorant. Si no et surt, prega el Senyor que et concedeixi vessar llàgrimes pel sofriment dels altres. Quan sàpigues plorar,

aleshores sí que seràs capaç de fer coses de cor pels altres.

77. De vegades el dolor d'alguns joves és molt feridor; és un dolor que no es pot expressar amb paraules; un dolor que ens bufeteja. Aquests joves només poden dir-li a Déu que pateixen molt, que els costa massa anar endavant, que ja no creuen en ningú. Però en aquest plany esquinçador es fan presents les paraules de Jesús: «Feliços els qui ploren: Déu els consolarà!» (Mt 5, 4). Hi ha joves que van poder-se obrir camí a la vida perquè els va arribar aquesta promesa divina. Tant de bo sempre hi hagi a prop d'un jove que pateix una comunitat cristiana que pugui fer ressonar aquestes paraules amb gestos, abraçades i ajudes concretes.

78. És veritat que els poderosos ajuden una mica, però sovint a un preu molt car. A molts països pobres

les ajudes econòmiques d'alguns països rics o d'alguns organismes internacionals acostumen a estar vinculades a l'acceptació de propostes occidentals referents a la sexualitat, al matrimoni, a la vida o a la justícia social. Aquesta colonització ideològica malmet sobretot els joves. Alhora, veiem com una publicitat ensenya les persones a estar sempre insatisfetes i contribueix a la cultura de l'exclusió, on els mateixos joves acaben convertits en material de rebuig.

79. La cultura actual presenta un model de persona molt associat a la imatge del jovent. Se sent bell qui aparenta joventut, qui realitza tractaments per fer desaparèixer els senyals del temps. Els cossos joves són constantment utilitzats en la publicitat, per a vendre. El model de bellesa és un model juvenil, però estiguem atents, perquè no és un elogi per als joves. Només significa

que els adults volen robar la joventut per a ells, no que respectin, estimin i tinguin cura dels joves.

80. Alguns joves «senten les tradicions familiars com opressores i fugen d'elles impulsats per una cultura globalitzada que a vegades els deixa sense punts de referència. En altres parts del món en canvi, entre joves i adults no hi ha un veritable conflicte generacional, sinó estranyesa mútua. De vegades els adults no tracten de transmetre els valors fonamentals de l'existència o no ho aconsegueixen, o bé assumeixen estils juvenils, capgirant la relació entre les generacions. D'aquesta manera, es corre el risc que la relació entre joves i adults romangui en un pla afectiu, sense tocar la dimensió educativa i cultural»[32]. Quin mal fa això als joves, encara que alguns no ho vegin! Els mateixos joves ens han fet notar que això dificulta molt la transmissió

de la fe «en alguns països on no hi ha llibertat d'expressió, i on se'ls impedeix participar en l'Església»[33].

Desitjos, ferides i recerques

81. Els joves reconeixen que el cos i la sexualitat tenen una importància essencial per a la seva vida i en el camí de creixement de la seva identitat. Tanmateix, en un món que emfatitza excessivament la sexualitat, és difícil mantenir una bona relació amb el propi cos i viure serenament les relacions afectives. Per aquesta i altres raons, la moral sexual és moltes vegades «causa d'incomprensió i allunyament de l'Església, ja que es percep com un espai de judici i de condemna». Alhora, els joves expressen «un desig explícit de confrontar-se sobre les qüestions relatives a la diferència entre identitat masculina i femenina,

a la reciprocitat entre homes i dones, i a l'homosexualitat»[34].

82. En el nostre temps «els avenços de les ciències i de les tecnologies biomèdiques incideixen sobre la percepció del cos, induint a la idea que es pot modificar sense límit. La capacitat d'intervenir sobre l'ADN, la possibilitat d'inserir elements artificials a l'organisme (*cyborg*) i el desenvolupament de les neurociències constitueixen un gran recurs, però alhora plantegen interrogants antropològics i ètics»[35]. Poden fer oblidar que la vida és un do, i que som éssers creats i limitats, que poden fàcilment ser instrumentalitzats pels qui tenen el poder tecnològic[36]. «A més en alguns ambients juvenils es difon un cert atractiu per activitats de risc com instrument per a explorar-se a sí mateixos, cercant emocions fortes i obtenir un reconeixement [...] Aquests fenòmens, a que es troben

exposat des les noves generacions, constitueixen un obstacle per a una maduració serena»[37].

83. En els joves també hi ha cops, fracassos, records tristos clavats a l'ànima. Moltes vegades «són les ferides de les derrotes de la pròpia història, dels desitjos frustrats, de les discriminacions i injustícies que han patit, de no haver-se sentits estimats o reconeguts». A més «hi són les ferides mortals, el pes dels propis errors, els sentiments de culpa per haver-se equivocat»[38]. Jesús es fa present en aquestes creus dels joves, per a oferir-los la seva amistat, el seu alleujament, la seva companyia guaridora, i l'Església vol ser el seu instrument en aquest camí vers la restauració interior i la pau del cor.

84. En alguns joves reconeixem un desig de Déu, tot i que no tinguin tots els contorns del Déu revelat. En altres podem entrellucar un somni

de fraternitat, que no és poc. En molts hi haurà un desig real de desenvolupar les seves capacitats per aportar quelcom al món. En alguns veiem una sensibilitat artística especial, o una cerca d'harmonia amb la naturalesa. En altres hi haurà potser una gran necessitat de comunicació. En molts d'altres hi trobarem un desig pregon d'una vida diferent. Es tracta de veritables punts de partida, fibres interiors que esperen amb obertura una paraula d'estímul, de llum i d'ànim.

85. El Sínode ha tractat especialment tres temes de gran importància, les conclusions dels quals vull recollir textualment, tot i que ens requeriran avançar en una major anàlisi i desenvolupar una més adequada i eficaç resposta.

L'ambient digital

86. «L'ambient digital caracteritza el món contemporani. Àmplies franges

de la humanitat estan immersides en ell de manera ordinària i contínua. Ja no es tracta només 'd'usar' instruments de comunicació, sinó de viure en una cultura àmpliament digitalitzada, que afecta de manera profunda la noció de temps i espai, la percepció d'un mateix, dels altres i del món, la manera de comunicar, d'aprendre, d'informar-se, d'entrar en relació amb els altres. Una forma d'apropar-se a la realitat que privilegia la imatge per sobre de l'escolta i de la lectura incideix en la manera d'aprendre i en el desenvolupament del sentit crític»[39].

87. La *web* i les xarxes socials han creat una nova manera de comunicar-se i de vincular-se, i «són una plaça on els joves passen molt de temps i es troben fàcilment, tot i que l'accés no es igual per a tots, en particular en algunes regions del món. De qualsevol manera,

constitueixen una extraordinària oportunitat de diàleg, trobada i intercanvi entre persones, així com l'accés a la informació i al coneixement. D'una altra banda, l'entorn digital és un context de participació sociopolítica i de ciutadania activa, i pot facilitar la circulació d'informació independent capaç de tutelar eficaçment les persones més vulnerables fent paleses les vulneracions dels seus drets. En nombrosos països, *web* i xarxes socials representen un lloc irrenunciable per arribar als joves i implicar els joves, fins i tot en iniciatives i activitats pastorals»[40].

88. Però per a comprendre aquest fenomen en la seva totalitat s'ha de reconèixer que, com tota realitat humana, està travessat de límits i carències. No és sa confondre la comunicació amb el mer contacte virtual. De fet, «l'ambient digital també és territori de soledat,

manipulació, explotació i violència, fins a arribar al cas extrem del *dark web*. Els mitjans de comunicació digitals poden exposar al risc de dependència, d'aïllament i progressiva pèrdua de contacte amb la realitat concreta, obstaculitzant les relacions interpersonals autèntiques. Noves formes de violència es difonen mitjançant els *social media*, per exemple el ciber-assetjament; la *web* també és un canal de difusió de la pornografia i d'explotació de les persones per a finalitats sexuals o mitjançant jocs d'atzar»[41].

89. No s'hauria d'oblidar que «en el món digital hi ha en joc ingents interessos econòmics, capaços de realitzar formes de control tan subtils com invasives, creant mecanismes de manipulació de les consciències i del procés democràtic. El funcionament de moltes plataformes sovint acaba afavorint el trobament entre persones que

pensen de la mateixa manera, obstaculitzant la confrontació entre les diferències. Aquests circuits tancats faciliten la difusió d'informacions i notícies falses, fomentant prejudicis i odis. La proliferació de les *fake news* és expressió d'una cultura que ha perdut el sentit de la veritat i sotmet els fets a interessos particulars. La reputació de les persones està en perill mitjançant judicis sumaris en línia. El fenomen afecta també l'Església i els seus pastors»[42].

90. En un document que van preparar tres-cents joves de tot el món abans del Sínode, ells indicaren que «les relacions *on line* poden tornar-se inhumanes. Els espais digitals ens enceguen la vulnerabilitat de l'altre i obstaculitzen la reflexió personal. Problemes com la pornografia distorsionen la percepció que el jove té de la sexualitat humana. La

tecnologia usada d'aquesta manera, crea una realitat paral·lela il·lusòria que ignora la dignitat humana»[43]. La immersió en el món virtual ha propiciat una mena de «migració digital», és a dir, un distanciament de la família, dels valors culturals i religiosos, que duu moltes persones a un món de soledat i d'autoinvenció, fins a experimentar així una manca d'arrels encara que restin físicament en el mateix lloc. La vida nova i desbordant dels joves, que empeny a afirmar la pròpia personalitat, s'enfronta avui a un nou repte: interactuar amb un món real i virtual en què s'endinsen sols com en un continent global desconegut. Els joves d'avui són els primers a fer aquesta síntesi entre les coses personals, les pròpies de cada cultura i les globals. Però això requereix que aconseguixin passar del contacte virtual a una bona i sana comunicació.

Els migrants com a paradigma del nostre temps

91. No podem pas oblidar tants joves afectats per les migracions. Els fenòmens migratoris «no representen una emergència transitòria, sinó que són estructurals. Les migracions poden tenir lloc dins el mateix país o bé entre països diferents. La preocupació de l'Església afecta en particular els qui fugen de la guerra, de la violència, de la persecució política o religiosa, dels desastres naturals –deguts entre altres coses als canvis climàtics– i de la pobresa extrema: molts d'ells són joves. En general busquen oportunitats per a ells i per a les seves famílies. Somien un futur millor i desitgen crear les condicions perquè es faci realitat»[44]. Els migrants «ens recorden la condició originària de la fe, o sigui la de ser 'estrangers i forasters a la terra' (He 11, 13)»[45].

92. Altres migrants són «atrets per la cultura occidental, a vegades amb expectatives poc realistes que els exposen a grans desil·lusions.

Traficants sense escrúpols, sovint vinculats als càrtels de la droga i de les armes, exploten la situació de feblesa dels immigrants, que en el seu viatge amb massa freqüència experimenten la violència, el tràfic de persones, l'abús psicològic o físic, i sofriments indescriptibles. Convé assenyalar l'especial vulnerabilitat del immigrants menors no acompanyats, i la situació dels qui es veuen obligats a passar molts anys en els camps de refugiats o que resten bloquejats durant molt de temps en els països de trànsit, sense poder continuar els seus estudis ni desenvolupar els seus talents. En alguns països d'arribada, els fenòmens migratoris susciten alarma i por, sovint fomentats i explotats amb fins polítics. Es difon així una mentalitat xenòfoba, de gent tancada

i replegada sobre si mateixa davant la qual s'ha de reaccionar amb decisió»[46].

93. Els joves que emigren han de separar-se del seu propi context d'origen i amb freqüència viuen un desarrelament cultural i religiós. La fractura també afecta les comunitats d'origen, que perden els elements més vigorosos i emprenedors, i les famílies, en particular quan emigra un dels pares o tots dos, deixant els fills en el país d'origen. L'Església té un paper important com a referència per als joves d'aquestes famílies trencades. Tanmateix, les històries dels migrants també són històries de trobament entre persones i entre cultures: per a les comunitats i les societats a què arriben són una oportunitat d'enriquiment i desenvolupament humà integral de tots. Les iniciatives d'acolliment que fan referència a l'Església tenen un rol important des d'aquest punt de

vista, i poden revitalitzar les comunitats capaces de realitzar-les»[47].

94. «Gràcies a la diversa procedència del Pares [sinodals], respecte al tema dels migrants el Sínode ha viscut el trobament de moltes perspectives, en particular entre països d'origen i països d'arribada. A més, ha ressonat el crit d'alarma d'aquelles Esglésies els membres de les quals es veuen obligats a escapar de la guerra i de la persecució, i que veuen en aquestes migracions forçades una amenaça per a la seva pròpia existència. Precisament el fet d'incloure en el seu si totes aquestes perspectives posa l'Església en condicions de desenvolupar enmig de la societat un paper profètic sobre el tema de les migracions»[48]. Demano especialment als joves que no caiguin en les xarxes dels qui volen enfrontar-los a altres joves que arriben als seus països, fent-los veure

com a éssers perillosos i com si no tinguessin la mateixa inalienable dignitat de tot ésser humà.

Posar fi a tota mena d'abusos

95. En els darrers temps hom ens ha reclamat amb força que escoltem el crit de les víctimes dels diferents tipus d'abús que han dut a terme alguns bisbes, sacerdots, religiosos i laics. Aquests pecats provoquen en les seves víctimes «sofriments que poden arribar a durar tota la vida i als quals cap penediment no pot posar remei. Aquest fenomen està molt difós en la societat i afecta també l'Església i representa un seriós obstacle per a la seva missió»[49].

96. És veritat que «la plaga dels abusos sexuals a menors és per desgràcia un fenomen històricament difós en totes les cultures i societats», especialment en el si de les mateixes famílies i en diverses institucions,

l'extensió de les quals es va evidenciar «gràcies a un canvi de sensibilitat de la opinió pública». Però «la universalitat d'aquesta plaga, alhora que en confirma la gravetat en les nostres societats, no fa minvar la seva monstruositat dins l'Església» i «en la justificada ràbia de la gent, l'Església hi veu un reflex de la ira de Déu, traït i bufetejat»[50].

97. «El Sínode renova el seu ferm compromís en l'adopció de mesures rigoroses de prevenció que impedeixin que tornin a repetir-se, a partir de la selecció i de la formació d'aquells a qui s'encomanaran tasques de responsabilitat i educatives»[51]. Alhora, ja no cal abandonar la decisió d'aplicar les «accions i sancions tan necessàries»[52]. I tot això amb la gràcia de Crist. No hi ha marxa enrere.

98. «Existeixen diversos tipus d'abús: de poder, econòmic, de consciència, sexual. És evident la necessitat de desarrelar les formes d'exercici de l'autoritat en què s'empelten i de contrarestar la manca de responsabilitat i transparència amb què es gestionen molts casos. El desig de domini, la falta de diàleg i de transparència, les formes de doble vida, el buit espiritual, com també les fragilitats psicològiques, són el terreny en què prospera la corrupció»[53]. El clericalisme és una permanent temptació dels sacerdots, que interpreten «el ministeri rebut com un poder que cal exercir més que no pas com un servei gratuït i generós que cal oferir; i això ens mena a creure que pertanyem a un grup que té totes les respostes i no necessita ja escoltar ni aprendre res»[54]. Sens dubte, un esperit clerical exposa les persones consagrades a perdre el respecte pel

valor sagrat i inalienable de cada persona i de la seva llibertat.

99. Juntament amb els Pares sinodals, vull expressar amb afecte i reconeixement la meva «gratitud envers els qui han tingut la valentia de denunciar el mal sofert: ajuden l'Església a prendre consciència del que ha passat i de la necessitat de reaccionar-hi amb decisió»[55]. Però també mereix un especial reconeixement «el compromís sincer d'innombrables laics, sacerdots, consagrats i bisbes que cada dia es lliuren amb honestedat i dedicació al servei dels joves. La seva obra és un gran bosc que creix sense fer fresa. També molts del joves presents al Sínode han manifestat gratitud envers aquells que els acompanyaren i han ressaltat la gran necessitat de figures de referència»[56].

100. Gràcies a Déu els sacerdots que van caure en aquests horribles crims no són pas la majoria, la qual sosté un ministeri fidel i generós. Als joves els demano que es deixin estimular per aquesta majoria. En tot cas, quan veieu un sacerdot en perill, perquè ha perdut el goig del seu ministeri, perquè busca compensacions afectives o està equivocant el rumb, atreviu-vos a recordar-li el seu compromís amb Déu i amb el seu poble, anuncieu-li vosaltres l'Evangelí i encoratgeu-lo a mantenir-se en el bon camí. Així vosaltres prestareu una inestimable ajuda en una cosa fonamental: la prevenció que permeti evitar que es repeteixin aquestes atrocitats. Aquest núvol negre es converteix també en un desafiament per als joves que estimen Jesucrist i la seva Església, perquè poden aportar molt en aquesta ferida si posen en joc la seva capacitat de renovar, de reclamar,

d'exigir coherència i testimoniatge, de tornar a somiar i de reinventar.

101. No és aquest l'únic pecat dels membres de l'Església, la història de la qual té moltes ombres. Els nostres pecats estan a la vista de tothom; es reflecteixen sense pietat en les arrugues del rostre mil·lenari de la nostra Mare i Mestra. Perquè ella camina des de fa dos mil anys, compartint «els goigs i les esperances, les tristeses i les angoixes dels homes»[57]. I camina com és, sense fer-se cirurgies estètiques. No té por de mostrar els pecats dels seus membres, que a vegades alguns d'ells miren de dissimular, davant la llum ardent de la Paraula de l'Evangelí que neteja i purifica. Tampoc no deixa de recitar cada dia, avergonyida; «Compadieu-vos de mi, Déu meu, vós que estimeu tant. [...] Tinc sempre present el meu pecat» (*Sl* 51, 3.5). Però recordem que no s'abandona la Mare quan està

ferida, sinó que l'acompanya perquè tregui d'ella mateixa tota la fortalesa i capacitat per a començar sempre de nou.

102. Enmig d'aquest drama que justament ens dol en l'ànima, «Jesús nostre Senyor, que mai no abandona la seva Església, li dóna la força i els instruments per a un nou camí»[58]. Així, aquest moment fosc, «amb la valuosa ajuda dels joves, pot ser realment una oportunitat per a una reforma de caràcter històric»[59], per a obrir-se a una nova Pentecosta i començar una etapa de purificació i de canvi que atorgui a l'Església una renovada joventut. Però els joves podran ajudar-hi molt més si se senten de cor part del «sant i pacient Poble fidel de Déu, sostingut i vivificat per l'Esperit Sant», perquè «serà justament aquest sant Poble de Déu el que els alliberi de la plaga del clericalisme, que és terreny fèrtil per a totes aquestes abominacions»[60].

Hi ha sortida

103. En aquest capítol m'he aturat a mirar la realitat dels joves en el món actual. Alguns altres aspectes apareixeran en els següents capítols. Com ja he dit, no pretenc pas ser exhaustiu amb aquesta anàlisi. Exhorto les comunitats a realitzar amb respecte i amb serietat un examen de la seva pròpia realitat juvenil més propera, per a poder discernir els camins pastorals més adequats. Però no vull acabar aquest capítol sense adreçar unes paraules a cada un.

104. Et recordo la bona notícia que ens va regalar el matí de la Resurrecció: que en totes les situacions obscures o doloroses que hem esmentat hi ha sortida. Per exemple, és veritat que el món digital pot posar-te davant de l'entotsolament, de l'aïllament i del plaer buit. Però no oblidis que hi ha

joves que també en aquests àmbits són creatius i a vegades genials. És el que feia el jove servent de Déu Carles Acutis.

105. Ell sabia molt bé que aquests mecanismes de la comunicació, de la publicitat i de les xarxes socials poden ser utilitzats per fer-nos tornar éssers endormiscats, dependents del consum i de les novetats que podem comprar, obsessionats pel temps lliure, reclosos en la negativitat. Però ell va ser capaç de fer servir les noves tècniques de comunicació per a transmetre l'Evangelí, per a comunicar valors i bellesa.

106. No va caure en la trampa. Veia que molts joves, encara que semblen diferents, en realitat acaben sent més del mateix, corrent darrere el que els imposen els poderosos a través dels mecanismes de consum i atordiment. D'aquesta manera, no deixen brotar

els dons que el Senyor el ha donat, no ofereixen a aquest món les capacitats tan personals i úniques que Déu ha sembrat en cadascú. Així, deia Carles, passa que «tots neixen com a originals, però molts moren com a fotocòpies». No et permetis que això et passi.

107. No deixis que et robin l'esperança i l'alegria, que et narcotitzin per utilitzar-te com a esclau dels seus interessos. Atreveix-te a ser més! perquè el teu ésser importa més que qualsevol cosa. No et serveix tenir o aparentar. Pots arribar a ser el que Déu, el teu Creador, sap que ets, si reconeixes que ets cridat a molt. Invoca l'Esperit Sant i camina amb confiança cap a la gran meta : la santedat. Així no seràs una fotocòpia. Seràs plenament tu mateix.

108. A tal fi necessites reconèixer una cosa fonamental: ser jove no és

solament la recerca de plaers
passatgers i d'èxits superficials.
Perquè la joventut compleixi la
finalitat que té en el recorregut de la
teva vida, ha de ser un temps de
lliurament generós, d'ofrena sincera,
de sacrificis que costen però que ens
tornen fecunds. És com deia un gran
poeta:

*«Si para recobrar lo recobrado
debí perder primero lo perdido,
si para conseguir lo conseguido
tuve que soportar lo soportado,
Si para estar ahora enamorado
fue menester haber estado herido,
tengo por bien sufrido lo sufrido,
tengo por bien llorado lo llorado.
Porque después de todo he
comprobado*

que no se goza bien de lo gozado
sino después de haberlo padecido.

*Porque después de todo he
comprendido*

que lo que el árbol tiene de florido
vive de lo que tiene sepultado»[61].

109. Si ets jove en edat, però et sents feble, cansat o desil·lusionat, demana a Jesús que et renovi. Amb ell no falta l'esperança. El mateix pots fets fer si et sents submergit en els vicis, els mals costums, l'egoisme o la comoditat malaltissa. Jesús ple de vida, vol ajudar-te perquè ser jove valgui la pena. Així no privaràs el món d'aquesta aportació que només tu pots fer-li, essent únic i irrepetible com ets.

110. Però vull recordar-te també que «és molt difícil lluitar contra la pròpia concupiscència i contra els

paranys i temptacions del dimoni i del món egoista si estem aïllats. És tal el bombardeig que ens sedueix que, si estem massa sols, fàcilment perdem el sentit de la realitat, la claredat interior i sucumbim»[62]. Això val especialment per els joves, perquè vosaltres units teniu una força admirable. Quan us entusiasmeu per una vida comunitària, sou capaços de grans sacrificis pels altres i per la comunitat. En canvi, l'aïllament us afebleix i us exposa als pitjors mals del nostre temps.

Capítol quart

El gran anunci per a tots els joves

111. Més enllà de qualsevol circumstància, a tots els joves vull anunciar-los ara el més important, la primera cosa, això que mai no s'hauria de callar. És un anunci que inclou les tres grans veritats que tots

necessitem escoltar sempre, una vegada i una altra.

Un Déu que és amor

112. Abans de tot vull dir a cada un la primera veritat: «Déu estima». Si ja ho havien sentit no importa, t'ho vull recordar: Déu t'estima. No en dubtis mai, més enllà del que et passi en la vida. En qualsevol circumstància, ets infinitament estimat.

113. Potser l'experiència de paternitat que has tingut no és la millor, el teu pare de la terra va ser llunyà i absent o, al contrari, dominant i absorbent. O senzillament no fou el pare que necessitaves. No ho sé. Però el que puc dir-te amb seguretat és que pots llançar-te segur en els braços del teu Pare diví. d'aquest Déu que et va donar la vida i que te la dóna en cada moment. Ell et sostindrà amb fermesa, i al mateix temps sentiràs

que ell respecta fins al fons la teva llibertat.

114. En la seva Paraula hi trobem moltes expressions del seu amor. És com si Ell hagués buscat diferents maneres de manifestar-lo per veure si amb alguna d'aquestes paraules podia arribar al teu cor. Per exemple, a vegades es presenta com aquests pares afectuosos que juguen amb els seus infants: «Jo els atreia cap a mi amb llaços d'afecte i amor. Feia com qui aixeca un jou del coll i deixa lliure la boca» (*Os 11, 4*).

A vegades es presenta carregat de l'amor d'aquestes mares que estimen sincerament els seus fills, amb un amor entranyable que és incapaç d'oblidar o d'abandonar: «¿Pot oblidar-se una mare del seu infantó, pot deixar d'estimar el fill de les seves entranyes? Però, ni que alguna l'oblidés, jo mai no t'oblidaria» (*Is 49, 15*).

Fins es mostra com un enamorat que arriba a tatuar-se la persona estimada a la palma de la mà per poder tenir el seu rostre sempre a prop: «Et duc gravada a les palmes de les mans» (*Is 49, 16*).

Altres vegades destaca la força i la fermesa del seu amor, que no es deixa vèncer: «Ni que les muntanyes s'apartin i se somoguin els tossals, el meu amor mai no s'apartarà de tu, no se somourà la meva aliança de pau» (*Is 54, 10*).

O ens diu que hem estat esperats des de sempre, perquè no vam pas aparèixer en aquest món per casualitat. Des d'abans que existíssim érem un projecte d'amor: «T'estimo amb un amor etern; per això t'he atret i et sóc fidel» (*Jr 31, 3*).

O ens fa notar que ell sap veure la nostra bellesa, aquesta que ningú més no pot reconèixer: «Ets tan

preciós per a mi, tan valuós i estimat...» (Is 43, 4).

O ens porta a descobrir que el seu amor no és trist, sinó pura alegria que es renova quan ens deixem estimar per ell: «El Senyor, el teu Déu, el tens a dins. Ell és poderós i et salva. Per tu se sent joiós i alegre; per l'amor que et té, no et vol blasmar; per tu està content i crida de goig» (So 3, 17).

115. Per a Ell realment ets valuós, no ets pas insignificant, li importes, perquè ets obra de les seves mans. Per això et presta atenció i et recorda amb afecte. Has de confiar en el «record de Déu: la seva memòria no és pas un 'disc dur' que enregistra i emmagatzema totes les nostres dades; la seva memòria és un cor tendre de compassió, que s'alegra eliminant definitivament qualsevol vestigi de mal»[63]. No vol portar el compte dels errors i, en tot cas,

t'ajudarà a aprendre quelcom també de les teves caigudes. Perquè t'estima. Intenta quedar-te un moment en silenci deixant-te estimar per ell. Intenta fer callar totes les veus i crits interiors i queda't un instant el els seus braços d'amor.

116. És un amor «que no aixafa, és un amor que no margina, que no calla, un amor que no humilia ni anorrea. És l'amor del Senyor, un amor de cada dia, discret i respectuós, amor de llibertat i per a la llibertat, amor que guareix i que aixeca. És l'amor del Senyor que sap més d'aixecaments que de caigudes, de reconciliació que de prohibició, de donar nova oportunitat que de condemnar, de futur que de passat»[64].

117. Quan et demana alguna cosa o quan senzillament permet aquests reptes que et presenta la vida, espera que li donis un espai para poder fer-

te anar endavant, per promoure't, per madurar-te. No el molesta que li expressis els teus qüestionaments; el que el preocupa és que no li parlis, que no t'obris amb sinceritat al diàleg amb ell. Explica la Bíblia que Jacob va tenir una baralla amb Déu (cf. *Gn 32, 25-31*), i això no l'aparta pas del camí del Senyor. En realitat, és ell mateix qui ens exhorta: «Veniu i veurem qui té raó» (*Is 1, 18*). El seu amor és tan real, tan veritable, tan concret, que ens ofereix una relació plena de diàleg sincer i fecund. Finalment, busca l'abraçada del teu pare del cel en el rostre amorós dels seus valents testimonis a la terra!

Crist et salva

118. La segona veritat és que Crist, per amor, es va lliurar fins al final per salvar-te. El seus braços oberts a la creu són el signe més preciós d'un amic capaç d'arribar fins a l'extrem: «Ell, que havia estimat als seus que

eren al món, els estimà fins a l'extrem» (*Jn* 13, 1).

Sant Pau deia que ell vivia confiat en aquest amor que ho va donat tot: «La meva vida terrenal, la visc gràcies a la fe en el Fill de Déu, que en va estimar i es va entregar per mi» (*Ga* 2, 20).

119. Aquest Crist que en la creu ens va salvar dels nostres pecats, amb aquest mateix poder del seu lliurament total continua salvant-nos i rescatant-nos avui. Mira la seva creu, aferra't a Ell, deixa't salvar, perquè «els qui es deixen salvar per Ell són alliberats del pecat, de la tristesa, del buit interior, de l'aïllament»[65]. I si peques i t'allunyes, ell torna a aixecar-te amb el poder de la seva creu. No oblidis mai que «Ell perdona setanta vegades set. Ens torna a carregar sobre les seves espatlles un cop i un altre. Ningú no podrà treure'ns la

dignitat que ens atorga aquest amor infinit i indestructible. Ell ens permet aixecar el cap i tornar a començar, amb una tendresa que mai no ens desil·lusiona i que sempre pot tornar-nos la joia»[66].

120. Nosaltres «som salvats per Jesús, perquè ens estima i no pot contrariar el seu geni. Podem fer-li les mil i una, però en estima, i ens salva, Perquè només allò que s'estima pot ser salvat. Solament allò que s'abraça pot ser transformat. L'amor del Senyor és més gran que totes les contradiccions, que totes les nostres fragilitats i que totes les nostres petiteses. Però és precisament a través de les nostres contradiccions, fragilitats i petiteses com ell vol escriure aquesta història d'amor. Va abraçar el fill pròdig, va abraçar Pere després de les negacions i ens abraça sempre, sempre, sempre després de les nostres caigudes ajudant-nos a aixecar-nos i redreçar-nos. Perquè la

veritable caiguda –atenció a això–, *la veritable caiguda, la que és capaç d'arruïnar-nos és la de quedar-se a terra i no deixar-se ajudar*»[67].

121. El seu perdó i la seva salvació no són pas coses que hàgim comprat, o que hàgim d'adquirir amb les nostres obres o amb els nostres esforços. Ell ens perdona i ens allibera gratis. El seu lliurament en la creu és quelcom tan gran que nosaltres no podem ni devem pagar-ho; només hem de rebre-ho amb immensa gratitud i amb l'alegria de ser tan estimats abans que poguéssim imaginar-ho: «Déu ens ha estimat primer» (1Jn 4, 19).

122. Joves estimats pel Senyor, quant valeu vosaltres si heu estat redimits per la sang preciosa de Crist! Joves estimats, vosaltres «no teniu preu!, no sou peces de subhasta! Si us plau, no us deixeu comprar, no us deixeu seduir, no us deixeu esclavitzar per

les colonitzacions ideològiques que ens fiquen idees al cap i al capdavant ens tornem esclaus, dependents, fracassats de la vida. Vosaltres no teniu preu: heu de repetir-ho sempre: no estic en cap subhasta, no tinc preu. Sóc lliure, sóc lliure! Enamoreu-vos d'aquesta llibertat que és la que ofereix Jesús»[68].

123. Mira els braços oberts de Crist crucificat, deixa't salvar una vegada i una altra. I quan t'acostis a confessar els teus pecats, creu fermament en la seva misericòrdia que t'allibera de la culpa. Contempla la seva sang vessada amb tant afecte i deixa't purificar per ella. Així podràs renéixer, una vegada i una altra.

Ell viu!

124. Però hi ha una tercera veritat que és inseparable de l'anterior: ell viu! Cal tornar-ho a recordar sovint, perquè correm el risc de prendre Jesucrist només com un bon exemple

del passat, com un record, com algú que ens va salvar fa dos mil anys. Això no ens serviria de res, ens deixaria igual, això no ens alliberaria. El qui ens omple amb la seva gràcia, el qui ens allibera, el qui ens transforma, el qui ens guareix i ens consola és algú que viu. És Crist ressuscitat, ple de vitalitat sobrenatural, vestit d'infinita llum. Per això deia sant Pau: «Si Crist no ha ressuscitat, la vostra fe és il·lusòria» (1Co 15, 17).

125. Si Ell viu, llavors sí que podrà ser present en la teva vida, en cada moment, per omplir-lo de llum. Així no hi haurà mai més soledat ni abandó. Encara que tothom se'm vagi, Ell restarà, tal com ho va prometre: «Jo sóc amb vosaltres dia rere dia fins a la fi del món» (Mt 28, 20). Ell ho omple tot amb la seva presència invisible, i vagis on vagis t'estarà esperant. Perquè Ell no sols va venir, sinó que ve i continuarà

venint cada dia per invitar-te a caminar cap a un horitzó sempre nou.

126. Contempla a Jesús feliç, desbordant de goig. Alegra't amb el teu Amic que va triomfar. Mataren el sant, el just, l'innocent, però ell va vèncer. El mal no té pas la darrera paraula. En la teva vida el mal tampoc no tindrà la darrera paraula, perquè el teu Amic que t'estima vol triomfar en tu. El teu salvador viu.

127. Si Ell viu, això és una garantia que el bé pot fer-se camí a la nostra vida, i que els nostres cansaments serviran per a alguna cosa. Llavors podem abandonar els planys i mirar cap endavant, perquè amb Ell sempre es pot. Aquesta és la seguretat que tenim. Jesús és l'etern vivent. Aferrats a Ell viurem i travessarem totes les formes de mort i de violència que sotgen en el camí.

128. Qualsevol altra solució serà feble passatgera. Potser servirà per alguna cosa durant un temps, i de nou ens trobarem desprotegits, abandonats, a la intempèrie. Amb Ell, en canvi, el cor està arrelat en una seguretat bàsica, que resta més enllà de tot. Sant Pau diu que ell vol estar unit a Crist per «conèixer la força de la seva resurrecció» (*Fl 3, 10*). És el poder que es manifestarà una vegada i una altra en la teva existència, perquè Ell va venir a donar-te la vida, «i vida a desdir» (*Jn 10, 10*).

129. Si aconsegueixes de valorar amb el cor la bellesa d'aquest anunci i et deixes trobar pel Senyor, si et deixes estimar i salvar per Ell; si entres en amistat amb Ell i comences a conversar amb Crist viu sobre les coses concretes de la teva vida, aquesta serà la gran experiència fonamental que sostindrà la teva vida cristiana. Aquesta és també l'experiència que podràs comunicar

a altres joves. Perquè «No es comença a ser cristià per una decisió ètica o una gran idea, sinó per la trobada amb un esdeveniment, amb una Persona, que dóna un nou horitzó a la vida i, amb això, una orientació decisiva»[69].

L'Esperit dóna vida

130. En aquestes tres veritats –Déu t'estima, Crist és el teu salvador, Ell viu– apareix el Pare Déu i apareix Jesús. On hi ha el Pare i Jesucrist, també hi ha l'Esperit Sant. És Ell que està darrere, és Ell qui prepara i obre els cors perquè rebin aquest anunci, és Ell qui manté viva aquesta experiència de salvació, és Ell qui t'ajudarà a créixer en aquesta alegria si el deixes actuar. L'Esperit Sant omple el cor de Crist ressuscitat i des d'allí és vessa en la teva vida com una deu. I, quan el reps, l'Esperit Sant et fa entrar cada vegada més en el cor de Crist perquè t'omplis cada

vegada més del seu amor, de la seva llum i de la seva força.

131. Invoca cada dia l'Esperit Sant, perquè et renovi constantment l'experiència del gran anunci. Perquè no? No et perds res i ell pot canviar la teva vida, pot il·luminar-la i donar-li un rumb millor. No et mutila, no et pren res, sinó que t'ajuda a trobar el que necessites de la millor manera. Necessites amor? No el trobaràs pas en el desenfrenament, fent servir els altres, posseint altres persones i dominant-les. El trobaràs d'una manera que veritablement et farà feliç. Busques intensitat? No la viuràs acumulant objectes, gastant diners, corrent desesperat darrere coses d'aquest món. Arribarà d'una forma molt més bonica i satisfactòria si et deixes impulsar per l'Esperit Sant.

132. Busques passió? Com diu aquest bell poema: Enamora't! (O deixa't enamorar), perquè «res no pot

importar més que trobar Déu. És a dir, enamorar-se d'ell d'una manera definitiva i absoluta. Allò de què t'enamores atrapa la teva imaginació, i acaba per anar deixant rastre en tot. Serà el que decideixi què és el que et treu del llit al matí, què fas en els teus capvespres, en què esmerces els teus caps de setmana, què llegeixes, què coneixes, què trenca el teu cor i el que et corprèn de joia i de gratitud. Enamora't! Resta en l'amor! Tot serà d'una altra manera»[70]. Aquest amor a Déu que pren amb passió tota la vida és possible gràcies a l'Esperit Sant, perquè «Déu, donant-nos l'Esperit Sant, ha vessat el seu amor en els nostres cors» (Rm 5, 5).

133. Ell és la deu de la millor joventut. Perquè el qui confia en el Senyor «Serà com un arbre que arrela vora l'aigua, que enfonsa les arrels ran del torrent; no té por quan ve l'estiu, el seu fullatge es manté

verd» (*Jr* 17, 8). Mentre «els joves es cansen i defalleixen» (*Is* 40, 30), els qui esperen confiats en el Senyor «recobren les forces, alcen el vol com les àguiles, caminen sense cansar-se, corren sense defallir» (*Is* 40, 31).

Capítol cinquè

Camins de joventut

134. Com es viu la joventut quan ens deixem il·luminar i transformar pel gran anunci de l'Evangelí? És important fer-se aquesta pregunta perquè la joventut, més que un orgull, és un regal de Déu: «Ser jove és una gràcia, una fortuna»^[71]. És un do que podem malgastar inútilment, o bé podem rebre'l agraïts i viure'l amb plenitud.

135. Déu és l'autor de la joventut i ell obra en cada jove. La joventut és un temps beneït per al jove i una benedicció per a l'Església i el món. És una alegria, un cant d'esperança i

una benaurança. Apreciar la joventut implica veure aquest temps de la vida com un moment valuós i no com una etapa de pas en què la gent jove se sent empesa cap a l'edat adulta.

Temps de somnis i d'eleccions

136. En l'època de Jesús la sortida de la infantesa era un pas molt esperat a la vida, que es celebrava i gaudia molt. D'aquí que Jesús, quan va retornar la vida a una «nena» (*Mc 5, 39*), li féu fer un pas més, la promogué i la convertí en una «noia» (*Mc 5, 41*). En dir-li: «noia aixeca't» (*talitá kum*), al mateix temps la va fer més responsable de la seva vida obrint-li les portes a la joventut.

137. «La joventut, fase del desenvolupament de la personalitat, està marcada per somnis que van prenent cos, per relacions que adquireixen cada vegada més consistència i equilibri, per intents i

experimentacions, per eleccions que construeixen gradualment un projecte de vida, els joves són cridats a projectar-se cap endavant sense tallar les seves arrels, a construir autonomia, però no en solitari»[72].

138. L'amor de Déu i la nostra relació amb Crist viu no ens priven pas de somiar, no ens exigeixen pas que encongim els nostres horitzons. Al contrari, aquest amor ens promou, ens estimula, ens llança cap a una vida millor i més bonica. La paraula «inquietud» resumeix moltes de les recerques dels cors dels joves. Com deia sant Pau VI, «precisament en les insatisfaccions que els turmenten [...] hi ha un element de llum»[73]. La inquietud insatisfeta, juntament amb l'esbalaïment per les coses noves que es presenten en l'horitzó, obre pas a la gosadia que els mou a assumir-se a si mateixos, a tornar-se responsables d'una missió. Aquesta sana inquietud que es desperta especialment en la

joventut continua essent la característica de qualsevol cor que es manté jove, disponible, obert. La veritable pau interior conviu amb aquesta insatisfacció profunda. Sant Agustí deia: «Ens heu fet per Vós, Senyor, i el nostre cor està inquiet fins que no descansi en Vós»[74].

139. Temps enrere un amic em va preguntar què veig quan penso en un jove. La meva resposta fou: «veig un noi o una noia que cerca el seu camí, que vol volar amb els peus, que s'aboca al món i mira l'horitzó amb ulls plens d'esperança, plens de futur i també d'il·lusions. El jove camina amb dos peus com els adults, però ell a diferència dels adults, no els posa paral·lels, sinó un davant de l'altre, disposat a anar-se'n, a partir. Sempre mirant cap endavant. Parlar de joves vol dir parlar de promeses, i parlar d'alegria. Els joves tenen molta força, són capaços de mirar amb molta esperança. Un jove és una promesa

de vida que porta incorporat un cert grau de tenacitat; té prou bogeria per a enganyar-se i prou capacitat per a poder curar-se de la desil·lusió que pugui derivar-ne»[75].

140. Alguns joves potser rebutgen aquesta etapa de la vida perquè voldrien continuar sent nens, o desitgen «una prolongació indefinida de l'adolescència i l'ajornament de les decisions; la por a les coses definitives genera així una mena de paràlisi en la presa de decisions. La joventut, però, no pot ser un temps en suspens: és l'edat de les decisions i precisament en això consisteix el seu atractiu i la seva major comesa. Els joves prenen decisions en l'àmbit professional, social, polític, i altres de més radicals que donaran una configuració determinat a la seva existència»[76]. També prenen decisions en el que té a veure amb l'amor, en l'elecció de parella i en l'opció de tenir els primers fills.

Aprofundirem aquests temes en els darrers capítols, referits a la vocació de cadascú i al seu discerniment.

141. Ara bé, en contra dels somnis que mobilitzen decisions, sempre «existeix l'amenaça del lament, de la resignació. Això ho deixem per aquells que segueixen 'la deessa lamentació' [...]. És un engany: et fa agafar el camí equivoccat. Quan tot sembla paralytat i estancat, quan els problemes personals ens inquieten, els malestars socials no troben les degudes respostes, no és bo donar-se per vençut. El camí és Jesús: fer-lo pujar a la nostra barca i remar mar endins amb Ell. Ell és el Senyor! Ell canvia la perspectiva de la vida. La fe en Jesús condueix a una esperança que va més enllà, a una certesa fundada no sols en les nostres qualitats i habilitats, sinó en la Paraula de Déu, en la invitació que ve d'ell. Sense fer gaires càlculs humans ni preocupar-se de verificar

si la realitat que els envolta coincideix amb les seves seguretats. Remeu mar endins, sortiu de vosaltres mateixos»[77].

142. Cal perseverar en el camí dels somnis. A tal fi convé estar atents a una temptació que sol jugar-nos una mala passada: l'ansietat. Pot ser una gran enemiga quan ens mena a abaixar els braços perquè descobrim que els resultats no són instantanis. Els somnis més bells es conquereixen amb esperança, paciència i compromís, renunciant a les presses. Al mateix temps, un no s'ha d'aturar per inseguretat, no ha de tenir por d'apostar i de cometre errors. Si que cal tenir por de viure paralitzats, com morts en vida, convertits en éssers que no viuen perquè no volen arriscar-se, perquè no perseveren en els seus compromisos o perquè tenen por a equivocar-se. Encara que t'equivoquis, sempre podràs alçar el cap i tornar a començar, perquè

ningú no té dret a robar-te
l'esperança.

143. Joves, no renunciieu al millor de la vostra joventut, no observeu la vida des d'un balcó. No confongueu la felicitat amb un divan ni passeu tota la vida darrera d'una pantalla. Tampoc no us convertiu en el trist espectacle d'un vehicle abandonat. No sigueu cotxes estacionats, més aviat deixeu brotar els somnis i preneu decisions. Arrisqueu-vos, encara que us equivoqueu. No sobrevisqueu amb l'ànima anestesiada ni mireu el món com si fóssiu turistes. Emboliqueu la troca! Feu fora les pors que us paralitzen, perquè no us convertiu en joves momificats. Viviu! Lliureu-vos a la part millor de la vostra vida! Obriu la porta de la gàbia i sortiu a volar! Si us plau, no us jubileu abans d'hora.

***Les ganes de viure i
d'experimentar***

144. Aquesta projecció cap al futur que es somia, no significa pas que els joves estiguin completament llançats cap endavant, perquè al mateix temps hi ha en ells un fort desig de viure el present, d'aprofitar al màxim les possibilitats que aquesta vida els regala. Aquest món està reblert de bellesa! Com podem menysprear els regals de Deu?

145. Contràriament al que molts pensen, el Senyor no vol pas afeblir aquestes ganes de viure. És sa recordar el que ensenyava un savi de l'Antic Testament. «Fill meu, en la mesura que puguis, tracta't bé, i presenta al Senyor ofrenes dignes d'ell [...] No et privis del bon dia que passa ni et deixis perdre cap desig legítim» (*Sir* 14, 11.14). El veritable Déu, el que t'estima, et vol feliç. Per això en la Bíblia hi trobem també aquell consell adreçat als joves: «Jove, viu la joventut amb alegria, sigues feliç mentre ets encara jove

[...] Allunya teu cos el sofriment» (Qo 11, 9-10). Perquè és Déu qui «ens proveeix de tot amb abundància *perquè en fruïm*» (1Tm 6, 17).

146. Com podrà ser agraït amb Déu algú que no és capaç de gaudir dels seus petits regals de cada dia, algú que no sap aturar-se davant les coses simples i agradables que troba a cada pas? Perquè «Ningú no és pitjor que el qui es tortura a si mateix» (Sir 14, 6). No es tracta de ser un insaciable que sempre està obsessionat per més i més plaers. Al contrari, perquè això t'impedirà de viure el present. La qüestió és saber obrir els ulls i aturar-se per viure plenament i amb gratitud cada petit do de la vida.

147. És clar que la Paraula de Déu et convida a viure el present, no sols a preparar el demà: «No us preocupeu pel demà, que el demà ja s'ocuparà d'ell mateix. Cada dia en té prou amb els seus maldecaps» (Mt 6, 34). Però

això no es refereix a llançar-nos a un desenfrenament irresponsable que ens deixa buits i sempre insatisfets, sinó a viure el present a cor què vols, fent servir les energies per a les coses bones, conreant la fraternitat, seguint Jesús i valorant cada petita alegria de la vida com un regal de l'amor de Déu.

148. En aquest sentit, vull recordar que el cardenal Francesc Xavier Nguyễn Van Thuân, quan el van tancar en un camp de concentració, no volgué que els seus dies consistissin només a esperar i esperar un futur. La seva opció fou «viure el moment present reblint-lo d'amor»; i la manera com ho practicava era: «Aprofito les ocasions que es presenten cada dia per a realitzar accions ordinàries de manera extraordinària»[78]. Mentre lluites per a donar forma als teus somnis, viu plenament l'avui, dóna-ho tot i omple d'amor cada moment.

Perquè és veritat que aquest dia de la teva joventut pot ser el darrer, i llavors val la pena viure'l amb totes les ganes i amb tota la profunditat possible.

149. Això inclou també els moments durs, que han de ser viscuts a fons per arribar a aprendre'n el missatge. Com ensenyen els bisbes suïssos: «Ell és allí on nosaltres pensàvem que ens havia abandonat i que ja no hi havia cap salvació. És una paradoxa, però el sofriment, les tenebres, van esdevenir per a molts cristians [...], llocs de trobament amb Déu»[79]. A més, el desig de viure i d'experimentar es refereix en especial a molts joves en condició de discapacitat física, mental i sensorial. Fins i tot si no sempre poden fer les mateixes experiències que els seus companys, tenen recursos sorprenents i inimaginables que a vegades superen els comuns. El Senyor Jesús els omple amb altres

dons, que la comunitat és cridada a valorar, perquè puguin descobrir el seu pla d'amor envers cada un d'ells.

En amistat amb Crist

150. Per més que visquis i experimentis no arribaràs pas al fons de la teva joventut, no coneixeràs la veritable plenitud de ser jove si no trobes cada dia el gran amic, si no vius en amistat amb Jesús.

151. L'amistat és un regal de la vida i un do de Déu. A través dels amics del Senyor ens va polint i ens va madurant. Al mateix temps, els amics fidels, que estan al nostre costat en els moments durs, són un reflex de l'afecte del Senyor, del seu consol i de la seva presència amable. Tenir amics ens ensenya a obrir-nos, a comprendre, a tenir cura dels altres, a sortir de la nostra comoditat i de l'aïllament, a compartir la vida. Per això «Un amic fidel no es compra a cap preu» (*Sir 6, 15*).

152. L'amistat no és una relació fugaç o passatgera, sinó estable, ferma, fidel, que madura amb el pas del temps. És una relació d'afecte que ens fa sentir units, i al mateix temps és un amor generós, que ens duu a buscar el bé de l'amic. Encara que els amics poden ser molt diferents entre ells, sempre hi ha algunes coses en comú que els porten a sentir-se propers, i hi ha una intimitat que es comparteix amb sinceritat i confiança.

153. És tan important l'amistat que Jesús mateix es presenta com a amic: «Ja no us dic servents [...]. A vosaltres us he dit amics» (Jn 15, 15). Per la gràcia que Ell ens regala, som enlairats de tal manera que som realment amics seus. Amb el mateix amor que Ell vessa en nosaltres podem estimar-lo, portant el seu amor als altres, amb l'esperança que també ells trobaran el seu lloc en la comunitat d'amistat fundada per

Jesucrist[80]. I si bé Ell ja és plenament feliç ressuscitat, és possible de ser generosos amb Ell, ajudant-lo a construir el seu Regne en aquest món, essent els seus instruments per a dur el seu missatge i la seva llum i, sobretot, el seu amor als altres (cf. *Jn* 15, 16). Els deixebles van escoltar la crida de Jesús a l'amistat amb Ell. Fou una invitació que no els forçà, sinó que es proposà delicadament a la seva llibertat: «Veniu i ho veureu», els digué, i «ells hi anaren, veieren on s'estava i es quedaren amb ell aquell dia» (*Jn* 1, 39). Després d'aquesta trobada, íntima i inesperada, ho van deixar tot i se n'anaren amb Ell.

154. L'amistat amb Jesús és indestructible. Ell mai no se'n va, encara que de vegades sembla que fa silenci. Quan el necessitem es deixa trobar per nosaltres (cf. *Jr* 29, 14) i està al nostre costat anem on anem (cf. *Js* 1, 9). Perquè Ell mai no trenca

cap aliança. A nosaltres ens demana que no l'abandonem: «Estigueu en mi» (*Jn* 15, 4). Però si ens allunyem, «ell continua fidel, ja que no pot negar-se ell mateix» (*2Tm* 2, 13).

155. Amb l'amic parlem, compartim les coses més secretes. Amb Jesús també hi conversem. La pregària és un repte i una aventura. I quina aventura! Permet que el coneguem cada vegada més bé, entrem en la seva espessor i cresquem en una unió cada vegada més forta. La pregària ens permet d'explicar-li tot el que ens passa i quedem confiats als seus braços, i al mateix temps ens regala instants de preciosa intimitat i afecte, en què Jesús vessa en nosaltres la seva pròpia vida. Resant «obrim la jugada» a Ell, li donem lloc «perquè Ell pugui actuar i pugui entrar i pugui vèncer»[81].

156. Així és possible d'arribar a experimentar una unitat constant

amb Ell, que supera tot el que puguem viure amb altres persones: «Ja no sóc jo qui visc; és Crist qui viu en mi » (*Ga* 2, 20). No privis la teva joventut d'aquesta amistat. Podràs sentir-lo al teu costat no solament quan preguis. Reconeixeràs que camina amb tu en tot moment. Prova de descobrir-lo i viuràs la bella experiència de saber-te sempre acompanyat. És el que van viure els deixebles d'Emaús quan, mentre caminaven i conversaven desorientats, Jesús es feu present i «caminava amb ells» (*Lc* 24, 15). Un sant deia que «el cristianisme no és un conjunt de veritats que cal creure, de lleis que cal complir, de prohibicions. Així resulta molt repugnant. El cristianisme és una persona que em va estimar tant que reclama el meu amor. El cristianisme és Crist»[82].

156. Jesús pot unir tots els joves de l'Església en un únic somni gran i

«un somni capaç d'acollir tothom. Aquest somni pel qual Jesús va donar la vida en la creu i l'Esperit Sant s'escampà i tatuà a foc el dia de la Pentecosta en el cor de cada home i de cada dona, en el cor de cadascú [...]. El va tatuar en espera que trobi espai per créixer i per desenvoluparse. Un somni, anomenat Jesús sembrat pel Pare amb la confiança que creixerà i viurà en cada cor. Un somni concret, que és una persona, que corre per les nostres venes, fa estremir el cor i fa ballar»[83].

El creixement i la maduració

158. Molts joves es preocupen pel seu cos, procurant el desenvolupament de la força física o de l'aparença. Altres s'inquieten per desplegar les seves capacitats i coneixements, i així se senten més segurs. Alguns apunten més amunt, tracten de comprometre's més i busquen un desenvolupament espiritual. Sant

Joan deia: «Joves, us escric a vosaltres: Sou forts. La paraula de Déu està en vosaltres» (1Jn 2, 14). Cercar el Senyor, guardar la seva Paraula, mirar de respondre-li amb la pròpia vida, créixer en les virtuts, això fa forts els cors dels joves. A tal fi cal mantenir la connexió amb Jesús, estar en línia amb Ell, ja que no creixeràs en la felicitat i en la santedat només amb les teves forces i la teva ment. Així com et preocupa no perdre la connexió amb internet, procura que estigui activada la teva connexió amb el Senyor, i això significa no trencar el diàleg, escoltar-lo, explicar-li les teves coses, i quan no sàpigues amb claredat què hauries de fer, preguntar-li: «Jesús, que faríeu vós en el meu lloc?»[84].

159. Espero que puguis valorar-te tant a tu mateix, prendre't tan seriosament, que busquis el teu creixement espiritual. A més dels entusiasmes propis de la joventut,

també hi ha la bellesa de cercar «la justícia, la fe, l'amor, la pau» (2Tm 2, 22). Això no vol pas dir perdre l'espontaneïtat, la frescor, l'entusiasme, la tendresa. Perquè fer-se adult no implicar pas abandonar els millors valors d'aquesta etapa de la vida. Altrament, el Senyor podrà retreure't un dia: «Recordo l'amor que em tenies de jove, com m'estimaves al temps de les noces. Em seguies pel desert» (Jr 2, 2).

160. Al contrari, fins i tot un adult ha de madurar sense perdre els valors de la joventut. Perquè en realitat cada etapa de la vida és una gràcia permanent, enclou un valor que no ha de passar. Una joventut ben viscuda resta com a experiència interior, i en la vida adulta és assumida, és aprofundida i continua donant fruits. Si és propi del jove sentir-se atret per l'infinit que s'obre i que comença[85], un risc de la vida adulta amb les seves seguretats i

comoditats, és acotar cada vegada més aquest horitzó i perdre aquest valor propi dels anys joves. Però hauria de succeir el contrari: madurar, créixer i organitzar la pròpia vida sense perdre aquesta atracció, aquesta obertura àmplia, aquesta fascinació per una realitat que sempre és més. En cada moment de la vida podrem renovar i acréixer la joventut. Quan vaig començar el meu ministeri com a Papa, el Senyor em va ampliar els horitzons i em regalà una renovada joventut. El mateix pot esdevenir-li a un matrimoni de molts anys, o a un monjo en el seu monestir. Hi ha coses que necessiten «assentar-se» amb els anys, però aquesta maduració pot conviure amb un foc que es renova, amb un cor sempre jove.

161. Créixer és conservar i alimentar les coses més precioses que et regala la joventut, però alhora és estar obert

a purificar allò que no és bo i a rebre nous dons de Déu que et crida a desenvolupar allò que val. De vegades, els complexos d'inferioritat poden dur-te a no voler veure els teus defectes i febleses, i així tancar-te al creixement i a la maduració. Val més que et deixis estimar per Déu, que t'estima tal com ets, que et valora i et respecta, però també t'ofereix més i més: més de la seva amistat, més fervor a la pregària, més fam de la seva Paraula, més desigs de rebre Crist a l'Eucaristia, més ganes de viure el seu Evangeli, més fortalesa interior, més pau i alegria espiritual.

162. Però et recordo que no seràs sant i ple copiant altres persones. Ni tan sols imitar els sants no significa copiar la seva manera de ser i de viure la santedat: «Hi ha testimonis que són útils per a estimular-nos i motivar-nos, però no pas perquè els copièm, perquè això podria allunyar-

nos del camí únic i diferent que el Senyor té per a nosaltres»[86]. Tu has de descobrir qui ets i desenvolupar la teva manera pròpia de ser sant, més enllà del que diguin i opinin els altres. Arribar a ser sant és arribar a ser més plenament tu mateix, a ser aquest que Déu volgué somiar i crear, no pas una fotocòpia. La teva vida ha de ser un estímul profètic, que impulsis altres persones, que deixi una marca en aquest món, aquesta marca única que només tu podràs deixar-hi. En canvi, si copies, privaràs aquesta terra, i també el cel, d'això que ningú més que tu podrà oferir. Recordo que sant Joan de la Creu, en el seu Càntic espiritual, escrivia que cadascú havia d'aprofitar els seus consells espirituals «a la seva manera»[87], perquè el mateix Déu ha volgut manifestar la seva gràcia «a uns d'una manera i a d'altres d'una altra»[88].

Senderes de fraternitat

163. El teu desenvolupament espiritual s'expressa primer de tot creixent en l'amor fratern, generós, misericordiós. Ho deia sant Pau: «Que el Senyor faci créixer fins a vessar l'amor que us teniu els uns als altres i a tothom» (1Te 3, 12). Tant de bo que visquis cada vegada més aquest «èxtasi» que és sortir de tu mateix per buscar el bé dels altres, fins a donar la vida.

164. Quan un trobament amb Déu s'anomena «èxtasi» és perquè ens treu de nosaltres mateixos i ens eleva, captivats per l'amor i la bellesa de Déu. Però també podem ser trets de nosaltres mateixos per a reconèixer la bellesa amagada en cada ésser humà, la seva dignitat, la seva grandesa com a imatge de Déu i fill del Pare. L'Esperit Sant vol impulsar-nos perquè sortim de nosaltres mateixos, abracem els

altres amb l'amor i cerquem el seu bé. Per tant, sempre és millor viure la fe junts i expressar el nostre amor en una vida comunitària, compartint amb altres joves el nostre afecte, el nostre temps, la nostra fe i les nostres inquietuds. L'Església ofereix molts espais diversos per a viure la fe en comunitat, perquè tot és més fàcil si ho fem junts.

165. Les ferides rebudes poden dur-te a la temptació de l'aïllament, a replegar-te sobre tu mateix, a acumular rancors, però no deixis mai d'escoltar la crida de Déu al perdó. Com bé van ensenyar els bisbes de Ruanda, «la reconciliació amb l'altre demana primer de tot descobrir en ell l'esplendor de la imatge de Déu [...]. En aquesta òptica, és vital distingir el pecador del seu pecat i de la seva ofensa, per a arribar a la veritable reconciliació. Això vol dir que odiïs el mal que l'altre t'infligeix, però que continuïs estimant-lo

perquè reconeixes la seva feblesa i veus la imatge de Déu en ell»[89].

166. A vegades tota l'energia, els somnis i l'entusiasme de la joventut s'afebleixen per la temptació de recloure'ns en nosaltres mateixos, en els nostres problemes, sentiments ferits, planys i comoditats. No deixis que això et passi, perquè et tornaràs vell per dins, i abans d'hora. Cada edat té la seva formosor, i a la joventut no poden faltar-li la utopia comunitària, la capacitat de somiar units, els grans horitzons que mirem junts.

167. Déu estima l'alegria dels joves i els invita especialment a aquesta alegria que es viu en comunió fraterna, a aquest goig superior del qui sap compartir, perquè «fa més feliç donar que rebre» (Ac 20, 35) i «Déu estima el qui dóna amb alegria» (2Co 9, 7). L'amor fratern multiplica la nostra capacitat de joia,

ja que ens fa capaços de gaudir amb el bé dels altres: «Alegreu-vos amb els qui estan alegres» (Rm 12, 15). Que l'espontaneïtat i l'impuls de la teva joventut es converteixin cada dia més en l'espontaneïtat de l'amor fratern, en la frescor de reaccionar sempre amb perdó, amb generositat, amb ganes de construir comunitat. Un proverbi africà diu: «Si vols anar ràpid, camina sol. Si vols arribar lluny, camina amb els altres». No ens deixem robar la fraternitat.

Joves compromesos

168. És veritat que a vegades, davant d'un món tan ple de violència i egoisme, els joves poden córrer el risc de tancar-se en petits grups, i així privar-se dels reptes de la vida en societat, d'un món ampli, desafiador i necessitat. Senten que viuen l'amor fratern, però potser el seu grup es va convertir en una mera prolongació del seu jo. Això s'agreuja

si la vocació del laic es concep només com un servei a l'interior de l'Església (lectors, acòlits, catequistes, etc.), oblidant que la vocació laical és primer de tot la caritat en la família, la caritat social i la caritat política: és un compromís concret des de la fe per a la construcció d'una societat nova, és viure enmig del món i de la societat per a evangelitzar-ne les diverses instàncies, per a fer créixer la pau, la convivència, la justícia, els drets humans, la misericòrdia, i així estendre el Regne de Déu en el món.

169. Proposo als joves anar més enllà dels grups d'amics i construir «l'amistat social, buscar el bé comú. L'enemistat social destrueix. I una família es destrueix per l'enemistat. Un país es destrueix per l'enemistat. El món es destrueix per l'enemistat. I l'enemistat més gran és la guerra. I avui dia veiem que el món s'està destruïnt per la guerra. Perquè són incapaços d'asseure's i parlar [...].

Sigueu capaços de crear l'amistat social»[90]. No és fàcil, sempre cal renunciar a alguna cosa, cal negociar, però si ho fem pensant en el bé de tots podrem assolir la magnífica experiència de deixar de banda les diferències per lluitar junts per quelcom comú. Si aconseguim cercar punts de coincidència enmig de moltes dissidències, en aquest compromís artesanal i a vegades costós d'estendre ponts, de construir una pau que sigui bona per a tots, aquest és el miracle de la cultura del trobament que els joves poden atrevir-se a viure amb passió.

170. El Sínode va reconèixer que, «encara que de manera diferent respecte a les generacions passades, el compromís social és un tret específic dels joves d'avui. Al costat d'alguns indiferents, n'hi ha molts d'altres disposats a comprometre's en iniciatives de voluntariat, ciutadania activa i solidaritat social, que cal

acompanyar i encoratjar perquè emergeixin els talents, les competències i la creativitat dels joves i per a incentivar que assumeixin responsabilitats. El compromís social i el contacte directe amb els pobres continuen essent una ocasió fonamental per a descobrir o aprofundir la fe i discernir la pròpia vocació [...]. S'assenyala també la disponibilitat al compromís en el camp polític per a la construcció del bé comú»[91].

171. Avui, gràcies a Déu, els grups de joves en parròquies, col·legis, moviments o grups universitaris solen sortir a acompanyar ancians i malalts, o visiten barris pobres, o surten junts a auxiliar els indigents en les anomenades «nits de la caritat». Sovint ells reconeixen que en aquestes tasques és més el que reben que el que donen, perquè s'aprèn i es madura molt quan un s'atreveix a prendre contacte amb el

sofriment dels altres. A més, en els pobres hi ha una saviesa amagada, i ells, amb paraules simples, poden ajudar-nos a descobrir valors que no veiem.

172. Altres joves participen en programes socials orientats a la construcció de cases per als qui no tenen sostre, o al sanejament de llocs contaminats, o a la recaptació d'ajudes per als més necessitats. Seria bo que aquesta energia comunitària s'apliqués no sols a accions esporàdiques sinó d'una manera estable, amb objectius clars i una bona organització que ajudi a realitzar una tasca més continuada i eficient. Els universitaris poden unir-se de manera interdisciplinària per tal d'aplicar el seu saber a la resolució de problemes socials, i en aquesta tasca poden treballar freqüentment amb joves d'altres Esglésies o d'altres religions.

173. Com en el miracle de Jesús, els pans i el peixos dels joves poden multiplicar-se (cf. *Jn* 6, 4-13). Igual que en la paràbola, les petites llavors dels joves es converteixen en arbre i collita (cf. *Mt* 13, 23.31-32). Tot això des de la font viva de l'Eucaristia, en la qual el nostre pa i el nostre vi es transfiguren per a donar-nos Vida eterna. Es demana als joves una feina immensa i difícil. Amb la fe en el Ressuscitat, podran afrontar-la amb creativitat i esperança, i col·locant-se sempre en el lloc del servei, com els servents d'aquelles noces, sorpresos col·laboradors del primer signe de Jesús, que només van seguir la consigna de la seva Mare: «Feu el que ell us digui» (*Jn* 2, 5). Misericòrdia, creativitat i esperança fan créixer la vida.

174. Vull encoratjar-te a aquest compromís, perquè sé que «el teu cor, cor jove, vol construir un món millor. Segueixo les notícies del món

i veig que tants joves, en moltes parts del món han sortit als carrers per expressar el desig d'una civilització més justa i fraterna. Els joves al carrer. Són joves que volen ser protagonistes del canvi. Si us plau, no deixeu que altres siguin protagonistes del canvi. Vosaltres sou els qui teniu el futur. Per vosaltres entra el futur en el món. A vosaltres us demano que també sigueu protagonistes d'aquest canvi. Continueu superant l'apatia i oferint una resposta cristiana a les inquietuds socials i polítiques que es van plantejant en diverses parts del món. Us demano que sigueu constructors del futur, que us fiquen en el treball per un món millor. Estimats joves, per favor, no us mireu la vida des del balcó, fiqueu-vos-hi. Jesús no s'hi va quedar, al balcó, sinó que es va ficar en la vida; feu el mateix que Jesús»[92]. Però sobretot, d'una manera o altra, sigueu lluitadors pel bé comú, sigueu

servidors dels pobres, sigueu protagonistes de la revolució de la caritat i del servei, capaços de resistir les patologies de l'individualisme consumista i superficial.

Missioners valents

175. Enamorats de Crist, els joves són cridats a donar testimoniatge de l'Evangelí a tot arreu, amb la seva pròpia vida. Sant Albert Hurtado deia que «ser apòstol no significa portar una insígnia al trau de la jaqueta; no significa parlar de la veritat, sinó viure-la, encarnar-s'hi, transformar-se en Crist. Ser apòstol no es portar una torxa a la mà, posseir la llum, sinó ser la llum [...]. L'Evangelí [...] més que una lliçó és un exemple. El missatge convertit en vida vivent»[93].

176. El valor del testimoniatge no vol pas dir que s'hagi de callar la paraula. Per què no parlar de Jesús, per què no explicar als altres que Ell

ens dóna forces per a viure, que és bo de conversar amb Ell, que ens fa bé meditar les seves paraules? Joves, no deixeu que el món us arrossegui a compartir només les coses dolentes o superficials. Sigueu capaços d'anar contra corrent i sapigueu compartir Jesús, comuniquen la fe que Ell us ha regalat. Tant de bo que pugueu sentir en el cor el mateix impuls irresistible que movia sant Pau quan deia: «Ai de mi si no anunciés l'Evangelí!» (1Co 9, 16).

177. «A on ens envia Jesús? No hi ha fronteres, no hi ha límits: ens envia a tothom. L'Evangelí no és per a alguns sinó per a tots. No és sols per als qui ens semblen més propers, més receptius, més acollidors. És per a tothom. No tingueu por d'anar i portar Crist a qualsevol ambient, fins les perifèries existencials, també a qui sembla més llunyà, més indiferent. El Senyor busca tothom, vol que tothom senti l'escalf de la

seva misericòrdia i del seu amor»[94]. I ens invita a anar sense por amb l'anunci missioner, allí on ens trobem i amb qui estiguem, en el barri, en l'estudi, en l'esport, en les sortides amb els amics, en el voluntariat o en el treball, sempre és bo i oportú compartir l'alegria de l'Evangelí. Així és com el Senyor es va acostant a tothom. I a vosaltres, joves, us vol com els seus instruments per escampar llum i esperança, perquè vol comptar amb la vostra valentia, frescor i entusiasme.

178 No es pot pas esperar que la missió sigui fàcil i còmoda. Alguns joves van donar la seva vida per no frenar el seu impuls missioner. Els bisbes de Corea expressaren: «Esperem que puguem ser grans de blat i instruments de salvació de la humanitat, seguint l'exemple dels màrtirs. Encara que la nostra fe és tan petita com un gra de mostassa,

Déu li donarà creixença i la farà servir com a instrument per a la seva obra de salvació»[95]. Amics, no espereu a demà per a col·laborar en la transformació del món amb la vostra energia, la vostra audàcia i la vostra creativitat. La vida de vosaltres no és un «mentrestant». Vosaltres sou l'ara de Déu, que us vol fecunds[96]. Perquè «és donant com es rep»[97], i la millor manera de preparar un bon futur és viure bé el present amb donació i generositat.

Capítol sisè

Joves amb arrels

179. A vegades he vist arbres joves, bonics, que elevaven les seves branques al cel buscant sempre més, i semblaven un cant d'esperança. Més endavant, després d'una tempesta, els vaig trobar caiguts, sense vida. Perquè tenien poques arrels, havien desplegat les seves branques sense arrelar-se bé a terra,

i així van sucumbir davant els embats de la natura. Per això em sap greu veure que alguns proposin als joves construir un futur sense arrels, com si el món comencés ara. Perquè «és impossible que algú creixi si no té arrels fortes que ajudin a estar ben sostingut i agafat a terra. És fàcil ‘envolar-se’ quan no hi ha res on arrapar-se, on subjectar-se»[98].

Que no t'arrenquin de la terra

180. Aquesta no és una qüestió secundària, i em sembla bé dedicar-hi un breu capítol. Comprendre això permet l'alegria de la joventut d'un fals culte a la joventut que alguns fan servir per a seduir els joves i utilitzar-los per als seus fins.

181. Penseu això: si una persona us fa una proposta i us diu que ignoreu la història, que no recolliu l'experiència dels grans, que menyspreu totes les coses passades i que només mireu el futur que ell us

ofereix, no és una manera fàcil d'atrapar-vos amb la seva proposta perquè feu només el que ell us diu? Aquesta persona us necessita buits, desarrelats, malfiats de tot, perquè només confieu en les seves promeses i us sotmeteu als seus plans. Així funcionen les ideologies de diferents colors, que destrueixen (o des-construeixen) tot el que sigui diferent i d'aquesta manera poden regnar sense oposicions. A tal fi necessiten joves que menyspreïn la història, que rebutgin la riquesa espiritual i humana que s'ha transmès al llarg de les generacions, que ignorin tot el que els ha precedits.

182. Ahora, els manipuladors fan servir un altre recurs: una adoració de la joventut, com si tot el que no sigui jove es convertís en detestable i caduc. El cos jove es torna el símbol d'aquest nou culte, i llavors tot el que tingui a veure amb aquest cos s'idolatra i es desitja sense límits, i el

que no sigui jove és mirat amb menyspreu. Però és una arma que en primer lloc acaba degradant els joves, els buida de valors reals, els utilitza per a obtenir beneficis personals, econòmics o polítics.

183. Estimats joves, no accepteu que facin servir la vostra joventut per a fomentar una vida superficial, que confon la bellesa amb l'aparença. Més aviat sapigueu descobrir que hi ha formosor en el treballador que torna a casa brut i desarreglat, però amb l'alegria d'haver guanyat el pa dels seus fills. Hi ha una bellesa extraordinària en la comunió de la família al voltant de la taula i en el pa compartit amb generositat, encara que la taula sigui molt pobre. Hi ha formosor en l'esposa despenitjada i quasi anciana, que té cura de l'espòs malalt més enllà de les seves forces i de la seva pròpia salut. Encara que hagi passat la primavera del nuviatge, hi ha formosor en les

parelles que s'estimen en la tardor de la vida, en aquests vellets que caminen donant-se la mà. Hi ha formosor, més enllà de l'aparença o de l'estètica de moda, en cada home i en cada dona que viuen amb amor la seva vocació personal, en el servei desinteressat per la comunitat, per la pàtria, en el treball generós per la felicitat de la família, compromesos en l'ardu treball anònim i gratuït de restaurar l'amistat social. Descobrir, mostrar i ressaltar aquesta bellesa, que s'assembla a la de Crist en la creu, és posar els fonaments de la veritable solidaritat social de la cultura del trobament.

184. Juntament amb les estratègies del fals culte a la joventut i a l'aparença, avui es promou una espiritualitat sense Déu, una afectivitat sense comunitat i sense compromís amb els qui sofreixen, una por als pobres vistos com éssers perillosos, i una sèrie d'ofertes que

pretenen fer-vos creure en un futur paradisiac que sempre s'ajornarà per més endavant. No vull pas proposar-vos això, i amb tot el meu afecte vull advertir-vos que no us deixeu dominar per aquesta ideologia que no us tornarà més joves, sinó que us convertirà en esclaus. Us proposo un altre camí, fet de llibertat, d'entusiasme, de creativitat, d'horitzons nous, però conreant al mateix temps aquestes arrels que alimenten i sostenen.

185. En aquesta línia, vull destacar que «nombrosos Pares sinodals provinents de contextos no occidentals assenyalen que en els seus països la globalització comporta autèntiques formes de colonització cultural, que desarrelen els joves de la pertinença a les realitats culturals i religioses de què provenen. És necessari un compromís de l'Església per a acompanyar-los en aquest pas

sense que perdin els trets més valuosos de la seva identitat»[99].

186. Avui veiem una tendència a «homogeneïtzar» els joves, a dissoldre les diferències pròpies del seu lloc d'origen, a convertir-los en éssers manipulables fets en sèrie. Així es produeix una destrucció cultural, que és tan greu com la desaparició de les espècies animals i vegetals[100]. Per això, en un missatge a joves indígenes, reunits a Panamà, els vaig exhortar a «fer-se càrrec de les arrels, perquè de les arrels ve la força que els farà créixer, florir i fructificar»[101].

La teva relació amb els ancians

187. En el Sínode es va expressar que «els joves estan projectats cap el futur i afronten la vida amb energia i dinamisme. Tanmateix [...], a vegades solen prestar poca atenció a la memòria del passat del qual provenen, en particular als

nombrosos dons que els han transmès els seus pares i avis, al bagatge cultural de la societat en què viuen. Ajudar els joves a descobrir la riquesa viva del passat, fent memòria i servint-se d'aquest per a les pròpies decisions i possibilitats, és un veritable acte d'amor envers ells, amb vista al seu creixement i a les decisions que hauran de prendre»[102].

188. La Paraula de Déu recomana no perdre el contacte amb els ancians, per a poder recollir-ne l'experiència: «Afegeix-te a l'assemblea dels ancians, agafa't a la seva saviesa [...] Si veus un home intel·ligent, vés-lo a trobar de bon matí, que els teus peus desgastin el brançal de casa seva» (*Sir* 6, 34.36). En tot cas, els llargs anys que ells han viscut i tot el que ha passat en la vida han de dur-nos a mirar-los amb respecte: «Aixeca't al davant de l'ancià» (*Lv* 19, 32). Perquè «la força és l'honor dels

joves; els cabells blancs, la glòria dels vells» (*Pr* 20, 29).

189. La Bíblia ens demana: «Escolta el teu pare: ell t'ha engendrat. No menyspreïs la teva mare perquè s'ha fet vella» (*Pr* 23, 22). El manament d'honrar pare i mare «és el primer manament que va acompanyat d'una promesa» (*Ef* 6, 2; cf. *Ex* 20, 12; *Dt* 5, 16; *Lv* 19, 3), i la promesa és : «*seràs feliç i tindràs llarga vida a la terra*» (*Ef* 6, 3).

190. Això no significa pas que hagi d'estar d'acord amb tot el que diuen, ni que hagi d'aprovar totes les seves accions. Un jove sempre hauria de tenir un esperit crític. Sant Basili el Gran[103], referint-se als antics autors grecs, recomanava als joves que els valoressin, però que acollissin només les coses bones que poguessin ensenyar-los. Es tracta simplement d'estar oberts per a recollir una saviesa que es comunica

de generació en generació, que pot conviure amb algunes misèries humanes, i que no ha pas de desaparèixer davant de les novetats del consum i del mercat.

191. Al món mai no li ha servit ni li servirà la ruptura entre generacions. Són els cants de sirena d'un futur sense arrels, sense arrelament. És la mentida que et fa creure que només les coses noves són bones i boniques. L'existència de les relacions intergeneracionals implica que en les comunitats es posseeixi una memòria col·lectiva, ja que cada generació reprèn els ensenyaments dels seus antecessors, deixant així un llegat als seus successors. Això constitueix marcs de referència per a fomentar sòlidament una societat nova. Com diu el refrany: «Si el jove sabés i el vell pogués, no hi hauria res que no es fes».

Somnis i visions

192. En la profecia de Joel trobem un anunci que ens permet d'entendre això d'una manera molt bonica. Diu així: «abocaré el meu esperit sobre tothom: els vostres fills i les vostres filles profetitzaran, els vostres vells tindran somnis, i els vostres joves, visions» (Jl 3, 1; cf. Ac 2, 17). Si els joves i els vells s'obren a l'Esperit Sant, uns i altres produeixen una combinació meravellosa. Els ancians somien i els joves veuen visions. Com es complementen ambdues coses?

193. Els ancians tenen somnis construïts amb records, amb imatges de moltes coses viscudes, amb la marca de l'experiència i dels anys. Si els joves s'arrelen en aquests somnis dels ancians aconseguen de veure el futur, poden tenir visions que els obrin l'horitzó i els mostrin nous camins. Però si els ancians no somien, els joves ja no poden mirar clarament l'horitzó.

194. És bonic de trobar, entre allò que els nostres pares van conservar, algun record que ens permeti d'imaginar el que somiaren per a nosaltres els nostres avis i les nostres àvies. Tot ésser humà, fins i tot abans de néixer, ha rebut de part dels seus avis com a regal la benedicció d'un somni ple d'amor i d'esperança: el d'una vida millor per a ell. I si no el va tenir cap dels seus avis, segurament algun besavi sí que ho somià i se n'alegrà, contemplant al bressol els seus fills i acabat els seus néts. El somni primer, el somni creador del nostre Pare Déu, precedeix i acompanya la vida de tots els seus fills. Fer memòria d'aquesta benedicció, que s'estén de generació en generació, és una herència preciosa que cal saber conservar viva per a poder transmetre-la també nosaltres.

195. Per això és bo deixar que els ancians facin llargues narracions,

que a vegades semblen mitològiques, fantasioses –són somnis de vells–, però moltes vegades són plenes de rica experiència, de símbols eloqüents, de missatges ocults.

Aquestes narracions requereixen temps, que ens disposem gratuïtament a escoltar i a interpretar amb paciència, perquè no entren en un missatge de les xarxes socials. Hem d'acceptar que tota la saviesa que necessitem per a la vida no pot recloure's en els límits que imposen els actuals recursos de comunicació.

196. En el llibre *La sabiduría de los años*[104], vaig expressar alguns desigs en forma de peticions. «Què demano als ancians, entre els quals em compto jo mateix? Ens demano que siguem guardians de la memòria. Els avis i les àvies necessitem formar un cor.

M'imagino els ancians com el cor permanent d'un important santuari

espiritual, en què les oracions de súplica i els cants de lloança sostenen la comunitat sencera que treballa i lluita en el terreny de la vida»[105]. És bonic que «els joves i les noies també, els vells juntament amb els infants, lloïn el nom del Senyor» (*Sl* 148, 12-13).

197. Què poden donar-los els ancians? «Als joves d'avui que viuen la seva pròpia barreja d'ambicions heroiques i d'inseguretats, podem recordar-los que una vida sense amor és una vida infecunda»[106]. Què podem dir-los? «Als joves temorosos podem dir-los que l'ansietat davant el futur pot ser vençuda»[107]. Què podem ensenyar-los? «Als joves excessivament preocupats d'ells mateixos podem ensenyar-los que s'experimenta més gran alegria en donar que en rebre, i que l'amor no es demostra sols en paraules, sinó també amb obres»[108].

Arriscar-se junts

198. L'amor que es dóna i que obra, moltes vegades s'equivoca. Qui actua, qui s'arrisca, potser comet errors. Aquí en aquest moment, pot resultar d'interès portar el testimoni de Maria Gabriela Perin, òrfena de pare des de poc d'haver nascut, que reflexiona com això va influir a la seva vida, en una relació que no durà però que la feu mare i ara àvia: «El que jo sé es que Déu crea històries. En la seva genialitat i la seva misericòrdia, ell pren els nostres triomfs i fracassos i teixeix formosos tapissos que són plens d'ironia. El revers del teixit pot semblar desordenat amb els seus fils enredats –els esdeveniments de la nostra vida– i potser és aquest el cantó amb què ens obsessionem quan tenim dubtes. Ara bé, el cantó bo del tapís mostra una història magnífica, i aquests és el cantó que Déu veu»[109]. Quan les persones grans miren atentament la vida,

sovint saben de manera instintiva el que hi ha darrere els fils enredats i reconeixen el que Déu fa creativament fins i tot amb els nostres errors.

199. Si caminem junts, joves i ancians, podrem estar ben arrelats en el present, i des d'aquí freqüentar el passat i el futur: freqüentar el passat, per tal d'aprendre de la història i per tal de guarir les ferides que a vegades ens condicionen; freqüentar el futur, per tal d'alimentar l'entusiasme, fer germinar somnis, suscitar profecies, fer florir esperances. D'aquesta manera, units, podrem aprendre els uns dels altres, escalfar els cors, inspirar les nostres ments amb la llum de l'Evangelí i donar nova força a les nostres mans.

200. Les arrels no són àncores que ens lliguen a unes altres èpoques i ens impedeixen d'encarnar-nos en el

món actual per a fer néixer quelcom nou. Són, al contrari, un punt d'arrelament que ens permet desenvolupar-nos i respondre als nou reptes. Llavors tampoc no serveix «que ens assegurem a enyorar temps passats; hem d'assumir amb realisme i amor la nostra culpa i omplir-la d'Evangelí. Som enviats avui per a anunciar la Bona Notícia de Jesús als temps nous. Hem d'estimar la nostra hora amb les seves alegries i dolors, amb les seves riqueses i els seus límits, amb els seus encerts i els seus errors»[110].

201. En el Sínode, un dels joves auditors, provinent de les illes de Samoa, va dir que l'Església és una canoa, en la qual els vells ajuden a mantenir la direcció interpretant la posició dels estels, i els joves remen amb força imaginant el que els espera més enllà. No ens deixem portar ni pels joves que pensen que els adults són un passat que ja no

compta, que ja ha caducat, ni pels adults que creuen saber sempre com han de comportar-se els joves. Més aviat pugem tots a la mateixa canoa i entre tots busquem un món millor, sota l'impuls sempre nou de l'Esperit Sant.

Capítol setè

La pastoral del joves

202. La pastoral juvenil, tal com estàvem acostumats a tirar-la endavant, ha sofert l'embat dels canvis socials i culturals. Els joves, en les estructures habituals, moltes vegades no troben respostes a les seves inquietuds, necessitats, problemàtiques i ferides. La proliferació i creixement d'associacions i moviments amb característiques predominantment juvenils poden ser interpretats com una acció de l'Esperit Sant que obre camins nous. Es fa necessari, tanmateix, aprofundir en la

participació d'aquests en la pastoral de conjunt de l'Església, com també en una major comunió entre ells en una millor coordinació de l'acció. Si bé no sempre és fàcil abordar els joves, s'està creixent en dos aspectes: la consciència que és tota la comunitat la que evangelitza i la urgència perquè ells tinguin un protagonisme més gran en les propostes pastorals.

Una pastoral sinodal

203. Vull destacar que els mateixos joves són agents de la pastoral juvenil, acompanyats i guiats, però lliures per a trobar camins sempre nous amb creativitat i audàcia. Per consegüent, seria sobrer que m'entretingués aquí a proposar alguna espècie de manual de pastoral juvenil o una guia de pastoral pràctica. Es tracta més aviat de posar en joc l'astúcia, l'enginy i el coneixement que tenen els mateixos

joves de la sensibilitat, el llenguatge i les problemàtiques dels altres joves.

204. Ells ens fan veure la necessitat d'assumir nous estils i noves estratègies. Per exemple, mentre els adults solen preocupar-se per tenir-ho tot planificat, amb reunions periòdiques i horaris fixos, avui la majoria dels joves difícilment se sent atreta per aquests esquemes pastorals. La pastoral juvenil necessita adquirir una altra flexibilitat, i convocar els joves a esdeveniments que de tant en tant els ofereixin un lloc on no sols rebin formació, sinó que també els permeti compartir la vida, celebrar, cantar, escoltar testimonis reals i experimentar el trobament comunitari amb el Déu viu.

205. Per altra banda, seria molt desitjable recollir encara més les bones pràctiques: aquelles metodologies, aquells llenguatges,

aquelles motivacions que han estat realment atractives per a acostar els joves a Crist i a l'Església. Tant se val de quin color siguin, si són «de dreta» o «d'esquerra». L'important és que recollim tot el que hagi donat bons resultats i sigui eficaç per a comunicar la joia de l'Evangelí.

206. La pastoral juvenil només pot ser sinodal, és a dir, conformant un «caminar junts» que implica una «valorització de carismes que l'Esperit concedeix segons la vocació i el rol de cada un dels membres [de l'Església], mitjançant un dinamisme de coresponsabilitat [...]. Duts per aquest esperit, podem encaminar-nos cap a una Església participativa i coresponsable, capaç de donar valor a la riquesa de la varietat que la compon, que aculli amb gratitud l'aportació dels fidels laics, incloent-hi els joves i dones, la contribució de la vida consagrada masculina i femenina, la dels grups, associacions

i moviments. No s'ha d'excloure ningú, ni deixar que ningú s'autoexclogui»[111].

207. D'aquesta manera, aprenent els uns dels altres, podrem reflectir millor aquest poliedre meravellós, que ha de ser l'Església de Jesucrist. Ella pot atraure els joves precisament perquè no és una unitat monolítica, sinó un entramat de dons variats que l'Esperit vessa incessantment en ella, fent-la sempre nova malgrat les seves misèries.

208. En el Sínode van aparèixer moltes propostes concretes orientades a renovar la pastoral juvenil i a alliberar-la d'esquemes que ja no són eficaços perquè no entren en diàleg amb la cultura actual dels joves. Es comprèn que no podria aquí recollir-les totes, algunes poden trobar-se en el Document final del Sínode.

Grans línies d'acció

209. Només voldria destacar breument que la pastoral juvenil implica dues grans línies d'acció. Una és *la recerca*, la convocatòria, la crida que atregui nous joves a l'experiència del Senyor. L'altra és el *creixement*, el desenvolupament d'un camí de maduració dels qui ja han fet aquesta experiència.

210. Respecte a la primera línia, *la recerca*, confio en la capacitat dels mateixos joves, que saben trobar els camins atractius per a convocar. Saben organitzar festivals, competicions esportives, i fins i tot saben evangelitzar en les xarxes socials amb missatges, cançons, vídeos i altres intervencions. Només cal estimular els joves i donar-los llibertat perquè ells s'entusiasmin missionant en els àmbits juvenils. El primer anunci pot despertar una fonda experiència de fe enmig d'un «recés d'impacte», en una conversa en un bar, en una recreació de la

facultat, o per qualsevol dels insondables camins de Déu. Però la cosa més important és que cada jove s'atreveixi a sembrar el primer anunci en aquesta terra fèrtil que és el cor d'un altre jove.

211. En aquesta recerca s'ha de privilegiar l'idioma de la proximitat, el llenguatge de l'amor desinteressat, relacional i existencial que toca el cor, arriba a la vida, desperta esperança i desigs. Cal acostar-se als joves amb la gramàtica de l'amor, no pas amb el proselitisme. El llenguatge que la gent jove entén és el d'aquells que donen la vida, el de qui és allí per ells i per a ells, i els de qui, malgrat els seus límits i febleses, proven de viure la seva fe amb coherència. Al mateix temps, encara hem de buscar amb major sensibilitat com encarnar el *kerygma* en el llenguatge que parlen els joves d'avui.

212. Pel que fa al creixement, vull fer un important advertiment. En alguns llocs s'esdevé que, després d'haver provocat en els joves una intensa experiència de Déu, un trobament amb Jesús que ha tocat els seus cors, acabat només els ofereixen trobades de «formació» en què tan sols s'aborden qüestions doctrinals i morals: sobre els mals del món actual, sobre l'Església, sobre la Doctrina Social, sobre la castedat, sobre el matrimoni, sobre el control de la natalitat i sobre altres temes. El resultat és que molts joves s'avorreixen, perden el foc del trobament amb Crist i l'alegria de seguir-lo, molts abandonen el camí i altres es tornen tristos i negatius. Calmem l'obsessió per transmetre un cúmul de continguts doctrinals, i primer de tot mirem de suscitar i fer arrelar les grans experiències que sostenen la vida cristiana. Com deia Romano Guardini: «en l'experiència d'un gran amor [...] tot el que

s'esdevé es converteix en un episodi dins el seu àmbit»[112].

213. Qualsevol projecte formatiu, qualsevol camí de creixement per als joves ha d'incloure certament una formació doctrinal i moral. És igualment important que estigui centrat en dos grans eixos: un és l'aprofundiment del *kerygma*, l'experiència fundant del trobament amb Déu a través de Crist mort i ressuscitat. L'altre és el creixement en l'amor fratern, en la vida comunitària, en el servei.

214. Vaig insistir molt sobre això en *Evangelii gaudium* i crec oportú recordar-ho. Per una banda, seria un greu error pensar que en la pastoral juvenil «el *kerygma* és abandonat a l'encalç d'una formació suposadament més 'sòlida'. No hi ha res més sòlid, més profund, més segur, més dens i més savi que aquest anunci. Tota la formació

cristiana és abans que res l'aprofundiment del *kerygma* que es va fent carn cada vegada més i millor»[113]. Per consegüent, la pastoral juvenil sempre ha d'incloure moments que ajudin a renovar i aprofundir l'experiència personal de l'amor de Déu i de Jesucrist viu. Ho farà amb diversos recursos: testimonis, cançons, moments d'adoració, espais de reflexió espiritual amb la Sagrada Escriptura, i fins i tot amb diversos estímuls a través de les xarxes socials. Però mai no ha de substituir-se aquesta experiència joiosa de trobament amb el Senyor per una mena «d'adoctrinament».

215. D'una altra banda, qualsevol pla de pastoral juvenil ha d'incorporar clarament mitjans i recursos variats per a ajudar els joves a créixer en la fraternitat, a viure com a germans, a ajudar-se mútuament, a crear comunitat, a servir els altres, a estar

prop dels pobres. Si l'amor fratern és el «manament nou» (Jn 13, 34), si és «la plenitud de la llei» (Rm 13, 10), si és el que manifesta més bé el nostre amor a Déu, llavors ha d'ocupar un lloc rellevant en tot pla de formació i creixement dels joves.

Ambients adequats

216. En totes les nostres institucions cal desenvolupar i potenciar molt més la capacitat d'acollida cordial, perquè molts joves que arriben ho fan amb una profunda situació d'orfenesa. I no em refereixo a determinats conflictes familiars, sinó a una experiència que pertoca tant a nens i joves com a adults, mares, pares i fills. Per a tants orfes i òrfenes, els nostres contemporanis, nosaltres mateixos, potser?, les comunitats com la parròquia i l'escola haurien d'oferir camins d'amor gratuït i promoció, d'afirmació i creixement. Molts joves

se senten avui fills del fracàs, perquè els somnis dels seus pares i avis varen cremar a la foguera de la injustícia, de la violència social, del campí qui pugui. Quin desarrelament! Si els joves varen créixer en un món de cendres no és fàcil que puguin sostenir el foc de les grans il·lusions i projectes. Si varen créixer en desert buit de sentit, com podran tenir ganes de sacrificar-se per sembrar? L'experiència de la discontinuïtat, del desarrelament i la pèrdua de les certeses bàsiques, fomentada en la cultura mediàtica actual, provoquen aquesta sensació de pregona orfenesa a la qual hem de respondre creant espais fraterns i atractius on es visqui amb sentit.

217. Fer «caliu de llar» en definitiva «és crear família; és aprendre a sentir-se units als altres més enllà de lligams utilitaris o funcionals, units de tal manera que sentim la vida una mica més humana. Crear llars, «cases

de comunió», és permetre que la profecia prengui cos i faci les nostres hores i dies menys inhòspits, menys indiferents i anònims. És teixir llaços que es basteixen amb gestos senzills, quotidians i que tots podem realitzar. Una llar, i ho sabem tots molt bé, necessita la col·laboració de tots. Ningú no pot ser indiferent o aliè, ja que cadascú és pedra necessària en la seva construcció. I això implica demanar al Senyor que ens regali la gràcia d'aprendre a tenir-nos paciència, d'aprendre a perdonar-se; aprendre cada dia a tornar a començar. I, quantes vegades perdonar o tornar a començar? Setanta vegades set, totes les que siguin necessàries. Crear llaços forts exigeix la confiança que s'alimenta cada dia amb la paciència i el perdó. I així es produeix el miracle d'experimentar que aquí es neix de nou, aquí tots naixem de nou perquè sentim actuant la carícia de Déu que

ens possibilita de somiar el món més humà i, per tant, més diví»[114].

218. En aquest marc, en les nostres institucions necessitem oferir als joves llocs propis que ells puguin condicionar al seu gust, i on puguin entrar i sortir amb llibertat, llocs que els acullin i on puguin acostar-se espontàniament i amb confiança a l'encontre d'altres joves tant en els moments de sofriment o d'avorriment com quan desitgin celebrar les seves alegries. Alguna cosa d'això han aconseguit alguns oratoris i altres centres juvenils, que en molts casos són l'ambient d'amistats i de festeig, de retrobaments, on puguin compartir la música, la recreació, l'esport, i també la reflexió i la pregària amb petits subsidis i diverses propostes. D'aquesta manera s'obre pas aquest indispensable anunci persona a persona que no pot ser reemplaçat per cap recurs ni estratègia pastoral.

219. «L'amistat i les relacions, sovint també en grups més o menys estructurats, ofereixen l'oportunitat de reforçar competències socials i relacionals en un context en què no s'avalua ni es jutja la persona. L'experiència de grup constitueix al seu torn un recurs per a compartir la fe i per ajudar-se mútuament en el testimoniatge. Els joves són capaços de guiar altres joves i de viure un veritable apostolat entre el seus amics»[115].

220. Això no vol pas dir que s'aïllin i perdin tot contacte amb les comunitats de parròquies, moviments i altres institucions eclesials. Però ells s'integraran millor a les comunitats obertes, vives en la fe, desitjoses d'irradiar Jesucrist, alegres, lliures, fraternes i compromeses. Aquestes comunitats poden ser els canals on ells sentin que és possible conrear precioses relacions.

La pastoral de les institucions educatives

221. L'Escola és sens dubte una plataforma per apropar-se als nens i als joves. És un lloc privilegiat per a la promoció de la persona, i per això la comunitat cristiana li ha dedicat una gran atenció, ja sigui formant docents i dirigents, com també instituint escoles pròpies, de tot tipus i grau. En aquest camp l'Esperit ha suscitat innumbrables carismes i testimonis de santedat. Tanmateix, l'escola necessita una urgent autocrítica si veiem els resultats que deixa la pastoral de moltes d'elles, una pastoral concentrada en la instrucció religiosa que sovint és incapaç de provocar experiències de fe perdurables. A més, hi ha alguns col·legis catòlics que semblen organitzats només per a la preservació. La fòbia al canvi fa que no puguin tolerar la incertesa i es retirin davant els perills, reals o

imaginariis, que tot canvi comporta. L'escola convertida en «búnquer» que protegeix dels errors «de fora», és l'expressió caricaturitzada d'aquesta tendència. Aquesta imatge reflecteix d'una manera estremidora el que experimenten molts joves en sortir d'alguns establiments educatius: una insalvable inadequació entre allò que els van ensenyar i el món en el qual han de viure. Les propostes religioses i morals que varen rebre no els han preparat per confrontar-les amb un món que les ridiculitza, i no han après formes de pregar i de viure la fe que puguin fàcilment ser sostingudes enmig del ritme d'aquesta societat. En realitat, una de les alegries més grans d'un educador es produeix quan pot veure un estudiant constituir-se a si mateix com una persona forta, integrada, protagonista i capaç de donar.

222. L'escola catòlica continua essent essencial com a espai d'evangelització de joves. És important tenir en compte alguns criteris inspiradors assenyalats en *Veritatis gaudium* amb vista a una renovació i relançament de les escoles i universitats «en sortida» missionera, com ara: l'experiència del *kerygma*, el diàleg a tots els nivells, la interdisciplinarietat i la transdisciplinarietat, el foment de la cultura del trobament, la urgent necessitat de «crear xarxes» i l'opció pels darrers, per aquells que la societat descarta i rebutja[116]. També la capacitat d'integrar els sabers del cap, el cor i les mans.

223. Per altra banda, no podem separar la formació espiritual de la formació cultural. L'Església sempre ha volgut desplegar per als joves espais per a la millor cultura. No ha de renunciar a fer-ho perquè els joves hi tenen dret. I «avui en dia,

sobretot, el dret a la cultura significa protegir la saviesa, és a dir, un saber humà i que humanitza. Amb massa freqüència estem condicionats per models de vida trivials i efímers que empenyen a perseguir l'èxit a baix cost, desacreditant el sacrifici, inculcant la idea que l'estudi no és necessari si no dóna immediatament un resultat concret. No, l'estudi serveix per a fer-se preguntes, per a no ser anestesiat per la banalitat, per a cercar sentit de la vida.

S'ha de reclamar el dret que no prevalguin les moltes sirenes que avui distreuen d'aquesta recerca. Ulisses, per tal de no rendir-se al cant de les sirenes, que seduïen els mariners i els feien estavellar contra les roques, es va fer lligar a l'arbre de la nau i tapà les orelles dels seus companys de viatge. En canvi, Orfeu, per contrastar el cant de les sirenes, féu una altra cosa: entonà una melodia més bonica que encantà les

sirenes. Aquesta és la seva gran tasca: respondre a les falques paralizzadores del consumisme cultural amb opcions dinàmiques i fortes, amb la investigació, el coneixement i la compartició»[117].

Distints àmbits per a desenvolupaments pastorals

224. Molts joves són capaços d'aprendre a tastar el silenci i la intimitat amb Déu. També han crescut els grups que es reuneixen per adorar el Santíssim o per pregar amb la Paraula de Déu. No s'ha de menysprear els joves com si fossin incapaços d'obrir-se a propostes contemplatives. Només cal trobar els estils i les modalitats adequades per a ajudar-los a iniciar-se en aquesta experiència d'un valor tan alt. Respecte als àmbits de culte i oració, «en diversos contextos els joves catòlics demanen propostes de pregària i moments sacramentals

que incloguin la seva vida quotidiana en una litúrgia fresca, autèntica i alegre»[118]. És important aprofitar els moments més forts de l'any litúrgic, particularment la Setmana Santa, Pentecosta i Nadal. Ells també gaudeixen d'altres trobades festives, que trenquen la rutina i que ajuden a experimentar l'alegria de la fe.

225. Una oportunitat única per al creixement i també d'obertura al do diví de la fe i la caritat és el servei: molts joves se senten atrets per la possibilitat d'ajudar altres persones, especialment nens i pobres. Sovint aquest servei és el primer pas per a descobrir o redescobrir la vida cristiana i eclesial. Molts joves es cansen dels nostres itineraris de formació doctrinal, i àdhuc espiritual, i a vegades reclamen la possibilitat de ser més protagonistes en activitats que facin alguna cosa per la gent.

226. No podem oblidar les expressions artístiques, com el teatre, la pintura, etc. «Del tot peculiar és la importància de la música, que representa un veritable ambient en què els joves estan constantment immersos, com també una cultura i un llenguatge capaços de suscitar emocions i de plasmar la identitat. El llenguatge musical representa també un recurs pastoral, que interpella en particular la litúrgia i la seva renovació»[119]. El cant pot ser un gran estímul per a l'itinerari dels joves. Deia sant Agustí: «Canta, però camina; alleuja amb el cant el teu treball, no estimis la peresa: canta i camina [...]. Tu, si avances, camines; però avança bé, en la recta fe, en les bones obres: canta i camina»[120].

227. «És igualment significativa la rellevància que té entre els joves la pràctica esportiva, l'Església no ha de subestimar les potencialitats que té

en clau educativa i formativa, ans mantenir una sòlida presència en aquest camp. Al món de l'esport li cal ser ajudat a superar les ambigüitats que el colpegen, com la mitificació dels campions, el sotmetiment a lògiques comercials i la ideologia de l'èxit a tota costa»[121]. En la base de l'experiència esportiva hi ha «l'alegria: la joia de viure i pels dons que el Creador ens fa cada dia»[122]. Per altra banda, alguns Pares de l'Església han pres exemple de les pràctiques esportives per a invitar els joves a créixer en la fortalesa i dominar l'ensopiment o la comoditat. Sant Basili el Gran, adreçant-se als joves, prenia l'exemple de l'esforç que requereix l'esport i així els inculcava la capacitat de sacrificar-se per a créixer en les virtuts: «Eixint de milers i milers de sofriments i havent incrementat la seva fortalesa per molts mètodes, eixint d'haver suat molt en fatigosos exercicis gimnàstics [...] i portar en la resta, per no

allargar-me en les meves paraules, una existència tal que la seva vida abans de la competició no és sinó una preparació per a aquesta, [...] afronten tota mena de fatigues i perills per guanyar la corona [...]. ¿I nosaltres, que tenim al davant uns premis de la vida tan meravellosos en nombre i grandesa perquè siguin impossibles de definir amb paraules, dormint com una soca i vivint en total absència de perills, vindrem a prendre'ls amb la mà?»[123].

228. En molts adolescents i joves desperta especial atracció el contacte amb la creació, i són sensibles envers la cura de l'ambient, com passa amb els escoltes i altres grups que organitzen jornades de contacte amb la natura, campaments, caminades, expedicions i campanyes ambientals. En l'esperit de sant Francesc d'Assís, són experiències que poden significar un camí per a iniciar-se en

la escola de la fraternitat universal i en la pregària contemplativa.

229. Aquestes i altres diverses possibilitats que s'obren a l'evangelització dels joves no haurien de fer-nos oblidar que, més enllà dels canvis de la història i de la sensibilitat dels joves, hi ha regals de Déu que sempre són actuals, que tenen una força que transcendeix totes les èpoques i totes les circumstàncies: la Paraula del Senyor sempre viva i eficaç, la presència de Crist a l'Eucaristia que ens alimenta, i el Sagrament del perdó que ens allibera i ens enforteix. També podem esmentar la inesgotable riquesa espiritual que conserva l'Església en el testimoni dels seus sants i en l'ensenyament dels grans mestres espirituals. Encara que hàgim de respectar diverses etapes, i a vegades necessitem esperar amb paciència el moment just, no podem deixar d'invitar els joves a aquestes

deus de vida nova, no tenim dret a privar-los de tant de bé.

Una pastoral popular juvenil

230. A més de la pastoral habitual que realitzen les parròquies i els moviments, segons determinats esquemes, és molt important donar lloc a una «pastoral popular juvenil», que té un altre estil, uns altres temps, un altre ritme, una altra metodologia. Consisteix en una pastoral més àmplia i flexible que estimuli, en els diferents llocs on es mouen els joves reals, aquests lideratges naturals i aquests carismes que l'Esperit Sant ja ha sembrat entre ells. Es tracta primer de tot de no posar tants obstacles, normes, controls i marcs obligatoris a aquests joves creients que són líders naturals en els barris i en diversos ambients. Només cal acompanyar-los i estimular-los, confiant una mica més

en la genialitat de l'Esperit Sant que actua com vol.

231. Parlem de líders realment «populars», no elitistes o clausurats en petits grups selectes. Perquè siguin capaços de generar una pastoral popular en el món dels joves cal que «aprenguin a auscultar el sentir del poble, a constituir-se en els seus portaveus i a treballar per la seva promoció»[124]. Quan parlem de «poble» no s'han d'entendre les estructures de la societat o de l'Església, sinó el conjunt de persones que no caminen com a individus sinó com l'entramat d'una comunitat de tots i per a tots, que no pot deixar que els més pobres i febles es quedin enrere: «El poble desitja que tots participin dels béns comuns i per això accepta adaptar-se al pas dels darrers per tal d'arribar tots junts»[125]. Els líders populars, aleshores, són aquells que tenen la capacitat d'incorporar tothom,

incloent en la marxa juvenil els més pobre, febles, limitats i ferits. Els joves malmesos i crucificats no els fan pas fàstic ni por.

232. En aquesta línia, especialment amb els joves que no han crescut en famílies o institucions cristianes i estan en un camí de lenta maduració, hem d'estimular el «bé possible»[126]. Crist ens va advertir que no pretenguem que tot sigui blat i prou (cf. *Mt* 13, 24-30). A vegades, pel fet de pretendre una pastoral juvenil asèptica, pura, marcada per idees abstractes, allunyada del món i preservada de tota màcula, convertim l'Evangelí en una oferta insípida, incomprendible, llunyana, separada de les cultures juvenils i apta només per a una elit juvenil cristiana que se sent diferent, però que en realitat flota en un aïllament sense vida ni fecunditat. Així, amb la cugula que rebutgem, arrenquem o

sufoquem milers de brots que intenten créixer enmig dels límits.

233. En lloc de «sufocar-los amb un conjunt de regles que donen una imatge estreta i moralista del cristianisme, som cridats a invertir en la seva audàcia i a educar-los perquè assumeixin les seves responsabilitats, segurs que fins i tot l'error, el fracàs i les crisis són experiències que poden enfortir la seva humanitat»[127].

234. En el Sínode es va exhortar a construir una pastoral juvenil capaç de crear espais inclusivament, on hi hagi lloc per a tot tipus de joves i on es manifesti realment que som una Església de portes obertes. Ni tan sols cal que algú assumeixi completament tots els ensenyaments de l'Església perquè pugui participar d'alguns dels nostres espais per a joves. N'hi ha prou amb una actitud oberta envers tots els qui tinguin el desig i la

disposició de deixar-se trobar per la veritat revelada per Déu. Algunes propostes pastorals poden suposar un camí ja recorregut en la fe, però necessitem una pastoral popular juvenil que obri portes i ofereixi espai a tots i cada un amb els seus dubtes, els seus traumes, els seus problemes i la seva recerca d'identitat, els seus errors, la seva història, les seves experiències del pecat i totes les seves dificultats.

235. Ha d'haver-hi lloc també per a «tots aquells que tenen altres visions de la vida, professen altres credos o es declaren aliens a l'horitzó religiós. Tots els joves sense exclusió, estan en el cor de Déu i, per tant, en el cor de l'Església. Reconeixem amb franquesa que no sempre aquesta afirmació que ressona en els nostres llavis troba una expressió real en la nostra acció pastoral: sovint ens quedem tancats en els nostres ambients, on la seva veu no arriba, o

ens dediquem a activitats menys exigents i més gratificants, sufocant aquesta sana inquietud pastoral que ens fa sortir de les nostres suposades seguretats. I això que l'Evangelí ens demana ser audaçs i volem ser-ho, sense presumpció i sense fer proselitisme, donant testimoni de l'amor del Senyor i estenent la mà a tots els joves del món»[128].

236. La pastoral juvenil, quan deixa de ser elitista i accepta de ser «popular», és un procés lent, respectuós, pacient, esperançat, incansable, compassiu. En el Sínode es va proposar l'exemple dels deixebles d'Emaús (cf. *Lc 24,13-35*), que també pot ser un model de la pastoral juvenil.

237. «Jesús camina amb els dos deixebles que no han comprès el sentit del que ha passat i s'estan allunyant de Jerusalem i de la comunitat. Per tal d'estar en la seva

companyia, recorre el camí amb ells. Els interroga i es disposa a una pacient escolta de la seva versió dels fets per a ajudar-los a *reconèixer* el que estan vivint. Després, amb afecte i energia, els anuncia la Paraula, guiant-los a *interpretar* a la llum de les Escripures els esdeveniments que han viscut. Accepta la invitació a quedar-se amb ells al vespre: entra en la seva nit. En l'escolta, el seu cor es reconforta i la seva ment s'il·lumina, en partir el pa s'obren els seus ulls. Ells mateixos *elegeixen* d'emprendre de seguida el camí en direcció oposada, per tal de tornar a la comunitat i compartir l'experiència del trobament amb Jesús ressuscitat»[129].

238. Les diverses manifestacions de pietat popular, especialment els pelegrinatges, atrauen gent jove que no sol inserir-se fàcilment en les estructures eclesials, i són una expressió concreta de la confiança en

Déu. Aquestes formes de recerca de Déu, presents particularment en els joves més pobres, però també en els altres sectors de la societat, no han de ser menyspreades, sinó encoratjades i estimulades. Perquè la pietat popular «és una manera legítima de viure la fe»[130] i és «expressió de l'acció missionera espontània del Poble de Déu»[131].

Sempre missioners

239. Vull recordar que no cal recórrer un llarg camí perquè els joves siguin missioners. Fins i tot els més febles, limitats i ferits poden ser-ho de la seva manera, perquè s'ha de permetre que el bé es comuniqui, encara que convisqui amb moltes fragilitats. Un jove que va a un pelegrinatge a demanar ajuda a la Mare de Déu, i invita un amic o company per anar-hi plegats, amb aquest simple gest està realitzant una valuosa acció missionera. Juntament

amb la pastoral popular juvenil hi ha, inseparablement, una missió popular, incontrollable, que trenca tots els esquemes eclesiàstics.

Acompanyem-la, encoratgem-la, però no pretenguem regular-la massa.

240. Si sabem escoltar el que ens està dient l'Esperit, no podem ignorar que la pastoral juvenil ha de ser sempre una pastoral missionera. Els joves s'enriqueixen molt quan vencen la timidesa i s'atreveixen a visitar llars, i d'aquesta manera prenen contacte amb la vida de la gent, aprenen a mirar més enllà de la seva família i del seu grup, comencen a entendre la vida d'una manera més àmplia. Al mateix temps, la seva fe i el seu sentit de pertinença a l'Església s'enforteixen. Les missions juvenils, que solen organitzar-se en les vacances després d'un període de preparació, poden provocar una renovació de l'experiència de fe fins i

tots seriosos plantejaments vocacionals.

241. Però els joves són capaços de crear noves formes de missió, en els àmbits més diversos. Per exemple, ja que es mouen tan bé en les xarxes socials, cal convocar-los perquè les omplin de Déu, de fraternitat, de compromís.

L'acompanyament dels adults

242. Els joves necessiten ser respectats en la seva llibertat, però també necessiten ser acompanyats. La família hauria de ser el primer espai d'acompanyament. La pastoral juvenil proposa un projecte de vida des de Crist: la construcció d'una casa, d'una llar edificada sobre roca (cf. *Mt* 7, 24-25). Aquesta llar, aquest projecte, per a la majoria d'ells es concretarà en el matrimoni i en la caritat conjugal. Per això és necessari que la pastoral juvenil i la pastoral familiar tinguin una continuïtat

natural, treballant de manera coordinada i integrada per a poder acompanyar adequadament el procés vocacional.

243. La comunitat té un rol molt important en l'acompanyament dels joves, i és la comunitat sencera la que ha de sentir-se responsable d'acollir-los, motivar-los, encoratjar-los i estimular-los. Això implica que hom miri els joves amb comprensió, valoració i afecte, i que no els jutgi permanentment o els exigeixi una perfecció que no respon a la seva edat.

244. En el Sínode «molts han fet notar la mancança de persones expertes i dedicades a l'acompanyament. Creure en el valor teològic i pastoral de l'escolta implica una reflexió per a renovar les formes amb que s'exerceix habitualment el ministeri presbiteral i revisar les seves prioritats. A més, el Sínode

reconeix la necessitat de preparar consagrats i laics, homes i dones, que estiguin qualificats per a l'acompanyament dels joves. El carisma de l'escolta que l'Esperit Sant suscita en les comunitats també podria rebre una forma de reconeixement institucional per al servei eclesial»[132].

245. A més, cal acompanyar especialment els joves que es perfilen com a líders, perquè puguin formar-se i capacitar-se. Els joves que es van reunir abans del Sínode demanaren que es desenvolupin «programes de lideratge juvenil per a la formació i continu desenvolupament de joves líders. Algunes dones joves senten que fan falta exemples més grans de lideratge femení dins l'Església i desitgen contribuir amb els seus dons intel·lectuals i professionals a l'Església. També creiem que els seminaristes, els religiosos i les

religioses haurien de tenir una major capacitat per a acompanyar els joves líders»[133].

246. Els mateixos joves ens van descriure quines són les característiques que ells esperen trobar en un acompanyant, i ho expressen amb molta claredat: «Les qualitats de tal mentor inclouen: que sigui un autèntic cristià compromès amb l'Església i amb el món; que cerqui constantment la santedat; que compregui sense jutjar; que sàpiga escoltar activament les necessitats dels joves i pugui respondre'ls amb gentilesa; que sigui molt bondadós, i conscient de si mateix; que reconegui els seus límits i que conegui l'alegria i el sofriment que tot camí espiritual comporta. Una característica especialment important en un mentor és el reconeixement de la seva pròpia humanitat. Que són éssers humans que cometen errors: persones imperfectes, que es

reconeixen pecadors perdonats. Algunes vegades, els mentors són posats sobre un pedestal, i per això quan cauen provoquen un impacte devastador en la capacitat del joves per involucrar-se en l'Església. Els mentors no haurien de dur els joves a ser seguidors passius, sinó més aviat a caminar al seu costat, deixant-los ser els protagonistes dels eu propi camí. Han de respectar la llibertat que el jove té en el seu procés de discerniment i oferir-los eines perquè ho facin bé. Un mentor ha de confiar sincerament en la capacitat que té cada jove de poder participar en la vida de l'Església. Per això, un mentor simplement ha de plantar la llavor de la fe en els joves, sense veure immediatament els fruits del treball de l'Esperit Sant. Aquest paper no hauria de ser exclusiu dels sacerdots i de la vida consagrada, sinó que els laics haurien de poder igualment exercir-lo. Per últim, tots aquests mentors

haurien de beneficiar-se d'una bona formació permanent»[134].

247. Sens dubte les institucions educatives de l'Església són un àmbit comunitari d'acompanyament que permet d'orientar molts joves, sobretot quan «miren d'acollir tots els joves, independentment de les seves opcions religioses, provinença cultural i situació personal, familiar o social. D'aquesta manera l'Església fa una aportació fonamental a l'educació integral dels joves en les parts més diverses del món»[135].

Reduirien indegudament la seva funció si establissin criteris rígids per a l'ingrés d'estudiants o per a la seva permanència en ells, perquè privarien molts joves d'un acompanyament que els ajudaria a enriquir la seva vida.

Capítol vuitè

La vocació

248. És veritat que la paraula «vocació» pot entendre's en un sentit ampli, com a crida de Déu. Inclou la crida a la vida, la crida a l'amistat amb Ell, la crida a la santedat, etc. Això és valuós, perquè situa tota la nostra vida de cara a Déu que ens estima, i ens permet d'entendre que res no és fruit d'un caos sense sentit, sinó que tot pot integrar-se en un camí de resposta al Senyor, que té un preciós pla per a nosaltres.

249. En l'Exhortació *Gaudete et exultate* vaig voler aturar-me en la vocació de tots a créixer per a la glòria de Déu, i em vaig proposar «fer ressonar una vegada més la crida a la santedat, procurant encarnar-la en el context actual, amb els seus riscos, desafiaments i oportunitats»[136]. El Concili Vaticà II ens va ajudar a renovar la consciència d'aquesta crida adreçada a cadascú: «Tots els fidels cristians, de qualsevol condició i estat,

enfortits amb tants i tan poderosos mitjans de salvació, són cridats pel Senyor, cada un pel seu camí, a la perfecció d'aquella santedat amb la qual és perfecte el mateix Pare»[137].

La seva crida a l'amistat amb Ell

250. La cosa fonamental és discernir i descobrir que el primer que vol Jesús de cada jove és la seva amistat. Aquest és el discerniment fonamental. En el diàleg del Senyor ressuscitat amb el seu amic Simó Pere la gran pregunta era: «Simó, fill de Joan, m'estimes?» (Jn 21, 16). És a dir: Em vols com amic? La missió que rep Pere de pasturar les seves ovelles i els seus anyells estarà sempre en connexió amb aquest amor gratuït, amb aquest amor d'amistat.

251. I si fos necessari un exemple contrari, recordem el trobament-desavinença del Senyor amb el jove ric, que ens diu clarament que aquest jove no va percebre la mirada

amorosa del Senyor (cf. *Mc* 10, 21). Se n'anà entristit, després d'haver seguit un bon impuls, perquè no pogué treure la vista de les moltes coses que posseïa (cf. *Mt* 19, 22). Ell es va perdre l'oportunitat del que segurament hauria estat una gran amistat. I nosaltres ens quedem sense saber el que podria haver estat per a nosaltres, el que podria haver fet per a la humanitat, aquest jove únic a qui Jesús mirà amb amor i estengué la mà.

252. Perquè «la vida que Jesús ens regala és una història d'amor, una *història de vida* que vol barrejar-se amb la nostra i fer arrels en la terra de cadascú. Aquesta vida no és una salvació penjada 'en el núvol' esperant ser descarregada, ni una 'aplicació' nova a descobrir o un exercici mental fruit de tècniques d'autosuperació. Tampoc la vida que Déu ens regala no és un 'tutorial' amb què aprendre l'última novetat.

La salvació que Déu ens regala és *una invitació a formar part d'una història d'amor* que s'ententeix amb les nostres històries; que viu i vol néixer entre nosaltres perquè donem fruit allí on estiguem, tal com estiguem i amb qui estiguem. Allí ve el Senyor a plantar i a plantar-se»[138].

El teu ésser per als altres

253. Voldria aturar-me ara en la vocació entesa en el sentit precís de la crida al servei missioner dels altres. Som cridats pel Senyor a participar en la seva obra creadora, prestant la nostra aportació al bé comú a partir de les capacitats que rebem.

254. Aquesta vocació missionera té a veure amb el nostre servei als altres. Perquè la nostra vida a la terra assoleix la seva plenitud quan es converteix en ofrena. Recordo que «la missió en el cor del poble no és

una part de la meva vida, o un ornament que em puc treure; no és un apèndix o un moment més de l'existència. És quelcom que jo no puc arrencar del meu ésser si no vull destruir-me. Jo sóc una missió en aquesta terra, i per això sóc en aquest món»[139]. Per tant, cal pensar que tota pastoral és vocacional, tota formació és vocacional i tota espiritualitat és vocacional.

255. La teva vocació no consisteix només en els treballs que hakis de fer, encara que s'hi expressa. És quelcom més, és un camí que orientarà molts esforços i moltes accions en una direcció de servei. Per això, en el discerniment d'una vocació és important veure si un reconeix en si mateix les capacitats necessàries per a aquest servei específic a la societat.

256. Això dóna un valor molt gran a aquestes tasques, ja que deixen de ser una suma d'accions que un realitza per guanyar diners, per estar ocupat o per complaure altres persones. Tot això constitueix una vocació perquè som cridats, hi ha quelcom més que una mera elecció pragmàtica nostra. És en definitiva reconèixer per a què sóc fet, per a què passo per aquesta terra, quin és el projecte del Senyor per a la meva vida. Ell no m'indicarà tots els llocs, els temps i els detalls, que jo triaré prudentment, però sí que hi ha una orientació de la meva vida que Ell ha d'indicar-me perquè és el meu Creador, el meu terrisser, i necessito escoltar la seva veu per a deixar-me modelar i dur per Ell. Llavors jo sí que seré el que haig de ser, i seré també fidel a la meva pròpia realitat.

257. Per a complir la pròpia vocació cal desenvolupar-se, fer brotar i créixer tot el que un és. No es tracta

d'inventar-se, de crear-se a si mateix del no-res, sinó descobrir-se un mateix a la llum de Déu i fer florir el propi ésser: «En els designis de Déu, cada home és cridat a promoure el seu propi progrés, perquè la vida de l'home és una vocació»[140]. La teva vocació t'orienta a treure a fora el millor de tu per a la glòria de Déu i per al bé dels altres. La qüestió no és només fer coses, sinó fer-les amb un sentit, amb una orientació. Respecte a això, sant Albert Hurtado deia als joves que cal prendre's molt seriosament el rumb: «En un vaixell el pilot que es descuida és acomiadat sense remissió, perquè juga amb una cosa massa sagrada. I en la vida, tenim cura del nostre rumb? Quin és el teu rumb? Si calgués entretenir-se encara més en aquesta idea, jo prego a cada un de vosaltres que li doni la màxima importància, perquè encertar en això és senzillament encertar; fallar en això és simplement fallar»[141].

258. Aquest «ser per als altres» en la vida de cada jove, normalment està relacionat amb dues qüestions bàsiques: la formació d'una nova família i el treball. Les diverses enquestes que s'han fet als joves confirmen una vegada i una altra que aquests són els temes que els preocupen i il·lusionen. Tots dos han de ser objecte d'un especial discerniment. Aturem-nos-hi breument.

L'amor i la família

259. Els joves senten amb força la crida a l'amor, i somien trobar la persona adequada amb qui formar una família i construir una vida junts. Sens dubte és una vocació que Déu mateix proposa a través dels sentiments, els desigs, els somnis. Sobre aquest tema em vaig esplaiar àmpliament en l'exhortació *Amoris laetitia* i invito tots els joves a llegir-ne especialment els capítols 4 i 5.

260. M'agrada pensar que «dos cristians que es casen han reconegut en la seva història d'amor la crida del Senyor, la vocació a formar de dos, home i dona, una sola carn, una sola vida. I el sagrament del matrimoni embolcalla aquest amor amb la gràcia de Déu, l'arrela en Déu mateix. Amb aquest do, amb la certesa d'aquesta crida, podem marxar segurs, no tenim por de res, ho podem afrontar tot, junts!»[142].

261. En aquest context, recordo que Déu ens va crear sexuats. Ell mateix «va crear la sexualitat, que és un regal meravellós per a les seves criatures»[143]. Dins la vocació al matrimoni cal reconèixer i agrair que «la sexualitat, el sexe, són un do de Déu. Res de tabús. Són un do de Déu, un do que el Senyor ens fa. Tenen dos propòsits: estimar-se i generar vida. És una passió, és l'amor apassionat. L'amor entre un home i una dona, quan és apassionat,

et porta a donar la vida per sempre. Sempre. I a donar-la amb cos i ànima»[144].

262. El Sínode va ressaltar que «la família continua essent el principal punt de referència per als joves. Els fills aprecien l'amor i la cura dels pares, donen importància als vincles familiars i esperen aconseguir al seu torn formar una família. Sens dubte l'argument de separacions, divorcis, segones unions i famílies monoparentals pot causar en els joves grans sofriments i crisis d'identitat. A vegades han de fer-se càrrec de responsabilitats desproporcionades per a la seva edat, que els obliguen a ser adults abans d'hora. Els avis sovint són una ajuda decisiva en l'afecte i l'educació religiosa: amb la seva saviesa són una baula decisiva en la relació entre generacions»[145].

263. És veritat que aquestes dificultats que sofreixen en la seva família d'origen menen molts joves a preguntar-se si val la pena formar una nova família, ser fidels, ser generosos. Vull dir-vos que sí, que val la pena apostar per la família i que en aquesta trobareu els millors estímuls per a madurar i les més belles alegries per compartir. No deixeu que us robin l'amor de debò. No deixeu que us enganyin aquests que us proposen una vida de disbauxa individualista que finalment duu a l'aïllament i a la pitjor soledat.

264. Avui regna una cultura del provisor i que és una il·lusió. Creure que res no pot ser definitiu és un engany i una mentida. Moltes vegades «hi ha qui diu que avui el matrimoni és 'passat de moda' [...]. En la cultura del provisional, del relatiu, molts prediquen que l'important és 'gaudir' del moment,

que no val la pena comprometre's per a tota la vida, fer opcions definitives [...]. Jo, en canvi, us demano que sigueu revolucionaris, que aneu contra corrent; sí, en això us demano que us rebel·leu contra aquesta cultura del provisional, que, en el fons, creu que vosaltres no sou capaços d'assumir responsabilitats, creu que vosaltres no sou capaços d'estimar veritablement»[146]. Jo sí que tinc confiança en vosaltres, i per això us encoratjo a optar pel matrimoni.

265. Cal preparar-se per al matrimoni, i això requereix educar-se a si mateix, desenvolupar les millors virtuts, sobretot l'amor, la paciència, la capacitat de diàleg i de servei. També implica educar la pròpia sexualitat, perquè sigui cada vegada menys un instrument per a usar els altres i cada vegada més una capacitat de lliurar-se plenament a

una persona, de manera exclusiva i generosa.

266. Els bisbes de Colòmbia ens van ensenyar que «Crist sap que els esposos no són perfectes i que necessiten superar la seva feblesa i inconstància perquè el seu amor pugui créixer i durar. Per això, concedeix als cònjuges la seva gràcia que és, alhora, llum i força que els permet d'anar realitzant el seu projecte de vida matrimonial d'acord amb el pla de Déu»[147].

267. Per a aquells que no són cridats al matrimoni o a la vida consagrada, cal recordar sempre que la primera vocació i la més important és la vocació baptismal. Els solters, fins i tot si no són intencionals, poden convertir-se en testimoni particular de tal vocació en el seu propi camí de creixement personal.

La feina

268. Els bisbes dels Estats Units han assenyalat amb claredat que la joventut, arribada a la majoria de edat, «sovint marca l'entrada d'una persona en el món del treball. 'Com et guanyes la vida?' és un tema constant de conversa, perquè la feina és una part molt important de les seves vides. Per als joves adults aquesta experiència és molt fluida, perquè és mouen d'una feina a una altra i àdhuc passen de carrera en carrera. El treball pot definir l'ús del temps i pot determinar el que poden fer o comprar. També pot determinar la qualitat i la quantitat de temps lliure. La feina defineix i influeix en la identitat i en l'autoconcepte d'un adult jove i és un lloc fonamental on es desenvolupen amistats i altres relacions perquè generalment un no treballa sol. Homes i dones joves parlen de la feina com a compliment d'una funció i com una cosa que proporciona una sentit. Permet als adults joves satisfer les seves

necessitats pràctiques; però, encara més important, cercar el significat i l'acompliment dels seus somnis i visions. Encara que el treball pot no ajudar a assolir els seus somnis, és important per als adults joves conrear una visió, aprendre a treballar d'una manera realment personal i satisfactòria per a la seva vida, i continuar discernint la crida de Déu»[148].

269. Prego als joves que no esperin a viure sense treballar, depenent de l'ajuda d'altres. Això no fa bé, perquè «el treball és una necessitat, part del sentit de la vida en aquesta terra, camí de maduració, de desenvolupament humà i de realització personal. En aquest sentit, ajudar els pobres amb diners ha de ser sempre una solució provisional per a resoldre urgències»[149].

D'aquí que «l'espiritualitat cristiana, juntament amb l'admiració contemplativa de les criatures que

trobem en sant Francesc d'Assís, ha desenvolupat també una rica i sana comprensió sobre el treball, com podem trobar, per exemple, en la vida del beat Carles de Foucauld i els seus deixebles»[150].

270. El Sínode va remarcar que el món del treball és un àmbit on els joves «experimenten formes d'exclusió i marginació. La primera i la més greu és la desocupació juvenil, que en alguns països assoleix nivells exorbitants. A més d'empobrir-los, la manca de treball retalla en els joves la capacitat de somiar i d'esperar, i els priva de la possibilitat de contribuir al desenvolupament de la societat. En molts països aquesta situació es deu al fet que algunes franges de població juvenil es troben desproveïdes de les capacitats professionals adequades, també a causa de les deficiències del sistema educatiu i formatiu. Sovint la precarietat ocupacional que afligeix

els joves respon a l'exploració laboral per interessos econòmics»[151].

271. És una qüestió molt delicada que la política ha de considerar com un tema de primer ordre, particularment avui que la velocitat dels desenvolupaments tecnològics, juntament amb l'obsessió per reduir els costos laborals, pot dur ràpidament a reemplaçar innombrables llocs de treball per màquines. I es tracta d'un afer fonamental de la societat, perquè el treball per a un jove no és senzillament una tasca orientada a aconseguir ingressos. És expressió de la dignitat humana, és camí de maduració i d'inserció social, és un estímul constant per a créixer en responsabilitat i en creativitat, és una protecció enfront de la tendència a l'individualisme i a la comoditat, i és també donar glòria a Déu amb el desenvolupament de les pròpies capacitats.

272. No sempre un jove té la possibilitat de decidir a què dedicarà els seus esforços, en quines tasques desplegarà les seves energies i la seva capacitat d'innovar. Perquè a més dels seus propis desigs, i fins i tot més enllà de les pròpies capacitats i del discerniment que un realitzi, hi ha els durs límits de la realitat. És veritat que no pots viure sense treballar i que a vegades has d'acceptar el que trobis, però mai no renunciïs als teus somnis, mai no enterris definitivament una vocació, mai no et donis per vençut. Sempre continua buscant, almenys, maneres parcials i imperfectes de viure el que en el teu discerniment reconeixes com a veritable vocació.

273. Quan un descobreix que Déu el crida a alguna cosa, que està fet per a això –sigui la infermeria, la fusteria, la comunicació, l'enginyeria, la docència, l'art o qualsevol altre treball–, llavors serà capaç de fer

brotar les seves millors capacitats de sacrifici, de generositat i de lliurament. Saber que un no fa les coses perquè sí, sinó amb un significat, com a resposta a una crida que ressona en el més pregon del seu ésser per aportar quelcom als altres, fa que aquestes feines donin al propi cor una experiència especial de plenitud. Així ho deia l'antic llibre de l'Eclesiastès: «Entenc que no hi ha res millor per a l'home que fruir de tot el que fa» (*Coh 3, 22*).

Vocacions a una consagració especial

274. Si partim de la convicció que l'Esperit continua suscitant vocacions al sacerdoci i a la vida religiosa, podem «tornar a calar les xarxes» en nom del Senyor, amb tota confiança. Podem atrevir-nos, i hem de fer-ho, a dir a cada jove que es preguntí per la possibilitat de seguir aquest camí.

275. Algunes vegades vaig fer aquesta proposta a joves que em respongueren quasi amb burla dient: «No, la veritat és que jo no tiro pas cap aquest cantó.» Ara bé, anys després alguns d'ells estaven al Seminari. El Senyor no pot faltar a la seva promesa de no deixar l'Església privada dels pastors sense els quals no podria viure ni realitzar la seva missió. I si alguns sacerdots no donen un bon testimoniatge, no per això el Senyor deixarà de cridar. Al contrari, ell redobla l'aposta perquè no deixa de tenir cura de la seva Església estimada.

276. En el discerniment d'una vocació no s'ha de descartar la possibilitat de consagrar-se a Déu en el sacerdocí, en la vida religiosa o en altres formes de consagració. Per què excloure-ho? Tingues la certesa que, si reconeixes una crida de Déu i la segueixes, això serà el que t'omplirà.

277. Jesús camina entre nosaltres com ho feia a Galilea. Ell passa pels nostres carrers, s'atura i ens mira als ulls, sense pressa. La seva crida és atractiva, fascinant. Però avui l'ansietat i la velocitat de tants estímuls que ens bombardegen fan que no quedi lloc per a aquest silenci interior en què es percep la mirada de Jesús i s'escolta la seva crida. Mentrestant, t'arribaran moltes propostes maquillades, que semblen boniques i intenses, encara que amb el temps només et deixaran buit, cansat i sol. No deixis que això passi, perquè el remolí d'aquest món et mena a una cursa sense sentit, sense orientació, sense objectius clars, i així es malmetran molts dels teus esforços. Més aviat busca aquests espais de calma i de silenci que et permetin reflexionar, pregar, mirar més bé el món que t'envolta, i llavors sí, amb Jesús, podràs reconèixer quina és la teva vocació en aquesta terra.

Capítol novè

El discerniment

278. Sobre el discerniment en general ja m'hi vaig entretenir en l'exhortació apostòlica *Gaudete et exultate*. Permeteu-me reprendre algunes d'aquestes reflexions aplicant-les al discerniment de la pròpia vocació al món.

279. Recordo que tothom, però «especialment el joves, estan exposats a un *zapping* constant. És possible navegar en dues o tres pantalles alhora i interactuar en diferents escenaris virtuals. Sense la saviesa del discerniment ens podem convertir fàcilment en titelles a mercè de les tendències del moment»[152]. I «això resulta molt important quan apareix una novetat en la pròpia vida, i aleshores s'ha de discernir si és el vi nou que ve de Déu o és una novetat fictícia de

l'esperit del món o de l'esperit del diable»[153].

280. Aquest discerniment, «encara que inclou la raó i la prudència, les supera, perquè es tracta d'entreveure el misteri del projecte únic i irrepetible que Déu té per a cada u [...] Està en joc el sentit de la meua vida davant el Pare que em coneix i m'estima, la veritable raó de la meua existència que ningú no coneix com ell»[154].

281. En aquest marc se situa la formació de la consciència, que permet que el discerniment creixi en fondària i en fidelitat a Déu: «Formar la consciència és camí de tota una vida, en què s'aprèn a nodrir els sentiments propis de Jesucrist, assumint els criteris de les seves decisions i les intencions de la seva manera d'obrar (cf. Fl 2, 5)»[155].

282. Aquesta formació implica deixar-se transformar per Crist i al

mateix temps «una pràctica habitual del bé, valorada en l'examen de consciència: un exercici en què no es tracta solament d'identificar els pecats, sinó també de reconèixer l'obra de Déu en la pròpia experiència quotidiana, en els esdeveniments de la història i de les cultures de les quals formem part, en el testimoniatge de tants homes i dones que ens han precedit o que ens acompanyen amb la seva saviesa. Tot això ajuda a créixer en la virtut de la prudència, articulant l'orientació global de l'existència amb eleccions concretes, amb la consciència serena dels propis dons i límits»[156].

Com discernir la teva vocació

283. Una expressió del discerniment és el compromís per reconèixer la pròpia vocació. És una tasca que requereix espais de soledat i silenci, perquè es tracta d'una decisió molt personal que altres no poden

prendre per un mateix: «Si bé el Senyor ens parla de maneres molt variades enmig del nostre treball, a través dels altres, i en tot moment, no és possible prescindir del silenci de la pregària encalmada per a percebre millor aquest llenguatge, per a interpretar el significat real de les inspiracions que ens pensem que hem rebut, per apaivagar les nostres ansietats i recompondre el conjunt de la pròpia existència a la llum de Déu»[157].

284. Aquest silenci no és una forma d'aïllament, perquè «s'ha de recordar que el discerniment orant exigeix partir d'una disposició a escoltar: el Senyor, els altres, la realitat mateixa que sempre ens desafia de maneres noves. Només qui està disposat a escoltar té llibertat per a renunciar al seu propi punt de vista parcial o insuficient [...]. Així està realment disponible per a acollir una crida que trenca les seves seguretats però que

el du a una vida millor, perquè no n'hi ha prou que tot vagi bé, que tot estigui tranquil. Déu pot estar oferint més, i en el nostre còmode aïllament no ho reconeixem»[158].

285. Quan es tracta de discernir la pròpia vocació, cal fer-se unes quantes preguntes. No començar preguntant-se on es podrien guanyar més diners, on es podria obtenir més fama i prestigi social, i tampoc no convé de començar preguntant-se quines tasques donarien més plaer a un mateix. Per a no equivocar-se cal començar des d'un altre lloc, i demanar-se: em conec a mi mateix, més enllà de les aparences o de les meves sensacions?, conec el que alegra o entristeix el meu cor?, quines són les meves fortaleses o les meves debilitats? Immediatament vénen altres preguntes: com puc servir més bé i ser més útil al món i a l'Església?, quin és el meu lloc en aquesta hora?, què podria oferir jo a

la societat? Acabat en vénen unes altres de molt realistes: tinc les capacitats necessàries per a prestar aquest servei?, o podria adquirir-les i desenvolupar-les?

286. Aquestes preguntes han de situar-se no tant en relació amb un mateix i les seves inclinacions com amb els altres, enfront d'ells, de manera que el discerniment plantegi la pròpia vida en referència als altres. Per això vull recordar quina és la gran pregunta: «Moltes vegades, en la vida, perdem temps demanant-nos: 'Però *qui* sóc jo?' I tu pots demanar-te qui ets i passar tota una vida buscant qui ets. Però demana't: 'Per *a qui* sóc jo'?'»[159]. Ets per a Déu, sens dubte. Però ell ha volgut que siguis també per als altres, i ha posat en tu molts dons i carismes que no són per a tu, sinó per a altres.

La crida de l'amic

287. Per a discernir la pròpia vocació, cal reconèixer que aquesta vocació és la crida d'un amic: Jesús. Als amics, si se'ls regala quelcom, se'ls regala el millor. I això millor no necessàriament és el més car o difícil d'aconseguir, sinó el que un sap que a l'altre l'alegrarà. Un amic percep això amb tanta claredat que pot visualitzar en la seva imaginació el somriure del seu amic quan obri el seu regal. Aquest discerniment d'amistat és el que proposo als joves com a model si miren de trobar quina és la voluntat de Déu per a les seves vides.

288. Vull que sapiguen que quan el Senyor pensa en cadascú, en el que desitjaria regalar-li, pensa en ell com en el seu amic personal. I si té plantejat regalar-te una gràcia, un carisma que et farà viure la teva vida en plenitud i transformar-te en una persona útil per als altres, en algú que deixi rastre en la història, serà

segurament quelcom que t'alegrarà en el més íntim i t'entusiasmarà més que cap altra cosa en aquest món. No perquè el que et vagi a donar sigui un carisma extraordinari o rar, sinó perquè serà justament a la teva mesura, a la mesura de la teva vida sencera.

289. El regal de la vocació serà sens dubte un regal exigent. Els regals de Déu són interactius i per gaudir-ne cal posar molt en joc, cal arriscar-se. Però no serà una exigència d'un deure imposat per un altre de fora estant, sinó quelcom que t'estimularà a créixer i a optar perquè aquest regal maduri i es converteixi en do per als altres. Quan el Senyor suscita una vocació no sols pensa en el que ets sinó en tot el que juntament amb ell i els altres podràs arribar a ser.

290. La potència de la vida i la força de la pròpia personalitat s'alimenten mútuament a l'interior de cada jove i

l'impulsen a anar més enllà de tot límit. La inexperiència permet que això flueixi, encara que ben aviat es transforma en experiència, moltes vegades dolorosa. És important posar en contacte aquest desig de «l'infinít del començament encara no posat a prova»[160] amb l'amistat incondicional que ens ofereix Jesús. Abans de tota llei i de tot deure, el que Jesús ens proposa per a elegir és un seguiment com els dels amics que se segueixen i es busquen i es troben per pura amistat. Tota la resta ve després, i fins els fracassos de la vida podran ser un inestimable experiència d'aquesta amistat que mai no es trenca.

Escolta i acompanyament

291. Hi ha sacerdots, religiosos, laics, professionals, i fins i tot joves capacitats, que poden acompanyar els joves en el seu discerniment vocacional. Quan ens toca d'ajudar

un altre a discernir el camí de la seva vida, la primera cosa és escoltar. I aquesta escolta suposa tres sensibilitats o atencions distintes i complementàries:

292. La *primera sensibilitat* o atenció és a la persona. Es tracta d'escoltar l'altre que se'ns està donant ell mateix en les seves paraules. El signe d'aquesta escolta és el temps que dedico a l'altre. No és qüestió de quantitat sinó que l'altre senti que el meu temps és seu: el que ell necessita per a expressar-me el que vulgui. Ell ha de sentir que l'escolto incondicionalment, sense ofendre'm, sense escandalitzar-me, sense molestar-me, sense cansar-me. Aquesta escolta és la que el Senyor exerceix quan es posa a caminar al costat dels deixebles d'Emaús i els acompanya llarga estona per un camí que anava en direcció oposada a la direcció correcta (cf. *Lc 23, 13-35*). Quan Jesús fa el gest de

continuar endavant perquè ells han arribat a la seva casa, llavors comprenen que els havia regalat el seu temps, i aleshores li regalen el seu, brindant-li allotjament. Aquesta escolta atenta i desinteressada indica el valor que té l'altra persona per a nosaltres, més enllà de les seves idees i de les seves eleccions de vida.

293. La *segona sensibilitat* o atenció és *discernidora*. Es tracta de copsar el punt just en què es discerneix la gràcia o la temptació. Perquè a vegades les coses que ens passen per la imaginació són només temptacions que ens aparten del nostre veritable camí. Aquí necessito preguntar-me què m'està dient exactament aquesta persona, què em vol dir, què desitja que compregui del que li passa. Són preguntes que ajuden a entendre on s'encadenen els arguments que mouen l'altre i a sentir el pes i els ritmes dels seus afectes influïts per aquesta lògica. Aquesta escolta

s'orienta a discernir les paraules salvadores del bon Esperit, que ens proposa la veritat del Senyor, però també les trampes del mal esperit – les seves fallàcies i les seves seduccions–. Cal tenir molta valentia, l'estimació i la delicadesa necessàries per a ajudar l'altre a reconèixer la veritat i els enganys o excuses.

294. La *tercera sensibilitat* o atenció s'inclina a *escoltar els impulsos* que l'altre experimenta «cap endavant». És l'escolta profunda de «cap on vol anar veritablement l'altre». Més enllà del que sent o pensa en el present i del que ha fet en el passat, l'atenció s'orienta cap al que voldria ser. A vegades això implica que la persona no miri tant el que li agrada, els seus desigs superficials, com el que agrada més al Senyor, el seu projecte per a la pròpia vida que s'expressa en una inclinació del cor, més enllà de la closca dels gustos i sentiments. Aquesta escolta és

atenció a la intenció darrera, que és la que en definitiva decideix la vida, perquè existeix Algú com Jesús que entén i valora aquesta intenció última del cor. Per això ell està sempre disposat a ajudar cadascú perquè la reconegui, i a tal fi en té prou que algú li digui: «Senyor, salveu-me! Tingueu misericòrdia de mi!».

295. Llavor sí que el discerniment es converteix en un instrument de lluita per a seguir millor el Senyor[161]. D'aquesta manera, el desig de reconèixer la pròpia vocació adquireix una intensitat suprema, una qualitat diferent i un nivell superior, que respon molt millor a la dignitat de la pròpia vida. Perquè en definitiva un bon discerniment és un camí de llibertat que fa aflorar això únic de cada persona, això que és tan seu, tan personal, que només Déu ho coneix. Els altres no poden ni

comprendre plenament ni preveure de fora estant com es desenvoluparà.

296. Per tant, quan un escolta un altre d'aquesta manera, en algun moment ha de desaparèixer per a deixar que ell segueixi aquest camí que ha descobert. És desaparèixer com desapareix el Senyor de la vista dels seus deixebles i els deixa sols amb l'ardor del cor que es converteix en un impuls irresistible de posar-se en camí (cf. *Lc* 24, 31-33). De retorn a la comunitat, els deixebles d'Emaús rebran la confirmació que veritablement el Senyor ha ressuscitat (cf. *Lc* 24, 34).

297. Ja que «el temps és superior a l'espai»[162], cal suscitar i acompanyar processos, no pas imposar trajectes. I són processos de persones que sempre són úniques i lliures. Per això és difícil establir receptaris, fins i tot quan els signes siguin positius, essent així que «es

tracta de sotmetre els mateixos factors positius a un acurat discerniment, perquè no s'aïllin l'un de l'altre ni estiguin en contrast entre ells, absolutitzant-se i oposant-se recíprocament. El mateix pot dir-se dels factors negatius: no cal rebutjar-los en bloc i sense distinció, perquè en cada un pot amagar-se algun valor, que espera ser descobert i reconduït a la seva plena veritat»[163].

298. Però, per a acompanyar-ne d'altres en aquest camí, primer necessites tenir l'hàbit de recórrer-lo tu mateix. Maria ho va fer, afrontant les seves preguntes i les seves pròpies dificultats quan era molt jove. Que ella renovi la teva joventut amb la força de la seva pregària i t'acompanyi sempre amb la seva presència de Mare.

* * *

I al final... un desig

299. Estimats joves, seré feliç veient-vos córrer més de pressa que els lents i porucs. Correu «atrets per aquest Rostre tan estimat, que adorem a la Sagrada Eucaristia i reconeixem en la carn del germà que pateix. Que l'Esperit Sant us empenyi en aquesta cursa cap endavant. L'Església necessita el vostre entusiasme, les vostres intuïcions, la vostra fe. Ens fan falta! I quan arribeu on nosaltres no hem arribat, tingueu paciència per esperar-nos»[164].

Loreto, Santuari de la Santa Casa,

*25 de març, Solemnitat de
l'Anunciació del Senyor, de l'any 2019,
setè del pontificat*

Francesc

[1] La mateixa paraula grega que es tradueix com «nou» s'utilitza per expressar «jove».

[2] *Confessions*, X, 27: PL 32, 795.

[3] S. Ireneu, *Contra les heretgies*, II, 22,4: PG 7, 784.

[4] *Document Final de la XVena Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes*, 60. En endavant aquest document es citarà amb la sigla *DF*. Es pot trobar a: https://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20181027_doc-final-instrumentum-xvassemblea-giovani_sp.html

[5] Catecisme de l'Església Catòlica, 515

[6] *Ibid.*, 517.

[7] *Catequesis* (27 juny 1990), 2-3: *Insegnamenti* 13,1 (1990), 1680-1681.

[8] Ex. ap. Postsin. Amoris laetitia (19 març 2016), 182:AAS 108 (2016), 384.

[9] DF, 63

[10] Conc. Ecum. Vat. II, Missatge a la humanitat: Als joves (7 desembre 1965): AAS 58 (1966), 18.

[11] Ibid.

[12] DF, 1

[13] Ibíd., 8.

[14] Ibíd., 50.

[15] Ibíd., 53.

[16] Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. Dogm. Dei Verbum, sobre la divina Revelació, 8.

[17] DF 150.

[18] Discurs a la Vetlla amb els joves a la XXXIV Jornada Mundial de la Joventut a Panamà (26 gener 2019).

[19] *Pregària conclusiva del Via Crucis a la XXXIV Jornada Mundial de la Joventut a Panamá* (25 gener 2019).

[20] *DF* 65.

[21] *Ibíd.*, 167

[22] S. Joan Pau II, *Discurs als joves a Torí* (13 abril 1980), 4: *Insegnamenti* 3,1 (1980), 905.

[23] Benet XVI, *Missatge per a la XXVII Jornada Mundial de la Joventut* (15 març 2012): *AAS* 104 (2012), 359.

[24] *DF* 8.

[25] *Ibid.*

[26] *Ibíd.*, 10.

[27] *Ibíd.*, 11.

[28] *Ibíd.*, 12.

[29] *Ibíd.*, 41.

[30] *Ibíd.*, 42.

[31] *Discurs als joves a Manila* (18 gener 2015).

[32] *DF* 34.

[33] *Document de la Reunió pre-sinodal per a la preparació de la XV Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes* (24 març 2018), I, 1.

[34] *DF* 39.

[35] *Ibíd.*, 37.

[36] Cf. Carta enc. *Laudato si'* (24 maig 2015), 106: *AAS* 107 (2015), 889-890.

[37] *DF* 37.

[38] *Ibíd.*, 67.

[39] *Ibíd.*, 21.

[40] *Ibíd.*, 22.

[41] *Ibíd.*, 23.

[42] *Ibíd.*, 24.

[43] *Document de la Reunió pre-sinodal per a la preparació de la XV Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes* (24 març 2018), I, 4.

[44] *DF* 25.

[45] *Ibíd.*

[46] *Ibíd.*, 26.

[47] *Ibíd.*, 27.

[48] *Ibíd.*, 28.

[49] *Ibíd.*, 29.

[50] *Discurs conclusiu de la trobada sobre “La protecció dels menors en l’Església”* (24 febrer 2019).

[51] *DF* 29.

[52] *Carta al Poble de Déu* (20 agost 2018), 2.

[53] *DF* 30.

[54] *Discurs a la primera Congregació general de la XV Assemblea General Ordinària del Sínode dels Bisbes* (3 octubre 2018).

[55] *DF* 31.

[56] *Ibíd.*

[57] Conc. Ecum. Vat. II, Const. Past. *Gaudium et spes*, sobre l'Església en el món actual, 1.

[58] *DF*, 31

[59] *Ibíd.*, 31.

[60] *Discurs conclusiu de la trobada sobre "La protecció dels menors en l'Església"* (24 febrer 2019).

[61] Francisco Luis Bernárdez, «Soneto», a *Cielo de tierra*, Buenos Aires 1937.

[62] Exhort. ap. *Gaudete et exultate* (19 març 2018), 140.

[63] *Homilia de la Santa Missa a la XXXI JMJ a Cracòvia* (31 de juliol 2016), AAS 108 (2016), 923.

[64] *Discurs en la cerimònia d'obertura de la XXXIV JMJ a Panamà* (24 gener 2019).

[65] Exhort. Ap. *Evangelii gaudium* (24 novembre 2013), 1; AAS 105 (2013), 1.

[66] *Ibid.*, 3; 1020.

[67] *Discurs de la Vetlla amb els joves a la XXXIV JMJ a Panamà* (26 gener 2019).

[68] *Discurs en la trobada amb els joves durant el Sínode* (6 octubre 2018).

[69] Benet XVI, Carta Enc. *Deus caritas est* (25 desembre 2005), 1; AAS 98 (2006), 217.

[70] Pedro Arrupe, *Enamórate*.

[71] Sant Pau VI, Allocució a la beatificació de Nunzio Sulprizio (1 desembre 1963); AAS 56 (1964), 28.

[72] *DF*, 65

[73] *Homilia en la Santa Missa amb els joves de Sydney* (2 desembre 1970); AAS 63 (1971), 64.

[74] *Confessions*, I, 1, 1; PL 32, 661.

[75] *Dios es joven. Una conversación con Thomas Leoncini*, ed. Planeta, Barcelona 2018, 16-17.

[76] *DF*, 68.

[77] *Trobada amb el joves a Càller* (22 setembre 2013); AAS 105 (2013), 904-905.

[78] *Cinco panes y dos peces: un gozoso testimonio de fe desde el sufrimiento en la cárcel*, Mèxic 1999, 21.

[79] Conferència Episcopal Suïssa, *Prendre le temps: pour toi, pour moi, pour nous* (2 febrer 2018).

[80] Cf. St. Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae* II-II, q. 23, art. 1.

[81] *Discurs als voluntaris de XXXIV JMJ a Panamà* (27 gener 2019).

[82] Sant Òscar Romero

[83] *Discurs en la cerimònia d'opertura de la XXXIV JMJ a Panamà* (24 gener 2019).

[84] Cf. *Trobada amb el joves en el Santuari Nacional de Maipú, Santiago e Xile* (17 gener 2018).

[85] Cf. Romano Guardini, *Le età della vita*, dins *Opera Omnia* IV, I, Brèscia 2015, 209.

[86] Exhort. ap. *Gaudete et exultate* (19 març 2018), 11.

[87] *Càntic espiritual B*, Pròleg, 2.

[88] *Ibíd.*, XIV-XV, 2.

[89] Conferència Episcopal de Ruanda, *Carta dels Bisbes catòlics als fidels durant l'any especial de la reconciliació a Ruanda*, Kigali (18 gener 2018), 17.

[90] *Salutació als joves del Centre Cultural Padre Félix Varela a l'Havana* (20 setembre 2015).

[91] *DF*, 46.

[92] *Discurs en la Vetlla de la XXVIII JMJ a Rio de Janeiro* (27 juliol 2013); *AAS* 105 (2013), 663.

[93] *Vosaltres sou la llum del món*, Discurs en el Cerro San Cristóbal, Xile, 1940.

[94] *Homilia en la Santa Missa de la XXVIII JMJ a Rio de Janeiro* (28 juliol 2013), 665.

[95] Conferència Episcopal de Corea, *Carta amb motiu del 150e aniversari del martiri en la persecució Byeong-in*.

[96] *Homilia en la Santa Missa per la XXXIV JMJ a Panamà* (27 gener 2019).

[97] Oració «Senyor, feu-me instrument de la vostra pau», atribuïda a St. Francesc d'Assís.

[98] *Discurs en la Vetlla amb els joves en la XXXIV JMJ a Panamà* (26 gener 2019).

[99] *DF*, 906.

[100] Cf. Carta enc. *Laudato si'* (24 maig 2015), 145: *AAS* 107 (2015), 906.

[101] *Videomissatge per a la Trobada Mundial de la Joventut Indígena a Panamà* (17-21 gener 2019).

[102] *DF*, 35.

[103] Carta als joves, I, 2: *PG* 31, 566.

[104] Cf. Papa Francisco y amigos, *La sabiduría de los años*, ed. Mensajero, Bilbao, 2018.

[105] *Ibíd.*, 12.

[106] *Ibíd.*, 13.

[107] *Ibíd.*

[108] *Ibíd.*

[109] *Ibíd.*, 162-163.

[110] Eduardo Pironio, *Missatge als joves argentins a la Trobada Nacional de Joves a Còrdova* (12-15 novembre 1985).

[111] *DF*, 123.

[112] *La esencia del cristianismo*, ed. Cristiandad, 2002, 17.

[113] Núm. 165; *AAS* 105 (2013), 1089.

[114] *Discurs de la visita a l'Hogar Buen Samaritano a Panamà* (27 gener 2019).

[115] *DF*, 36.

[116] Cf. Const. ap. *Veritatis gaudium* (8 desembre 2017), 4; AAS 110 (2018), 7-8.

[117] *Discurs en la trobada amb els estudiants i món acadèmic a Bolonya* (1 octubre 2017); AAS 109 (2017), 1115.

[118] *DF*, 51.

[119] *Ibíd.*, 47.

[120] *Sermo* 256, 3; PL 38, 1193.

[121] *DF*, 47

[122] *Discurs a una delegació de «Special Olympics International»* (16 febrer 2017).

[123] *Carta als joves*, VIII, 11-12; PG 31, 580.

[124] Conferència Episcopal Argentina, *Declaració Sant Miquel*, Buenos Aires 1969, X, 1.

[125] Rafael Tello, *La nueva evangelización*, Tomo II (Anexos I y II), Buenos Aires 2013, 111.

[126] Cf. Ex. ap. *Evangelii gaudium*, (24 novembre 2013), 44-45; AAS 105 (2013), 1038-1039.

[127] *DF*, 70.

[128] *Ibíd.*, 117.

[129] *Ibíd.*, 4.

[130] Ex. ap. *Evangelii gaudium* (24 novembre 2013), 124: AAS 105 (2013), 1072.

[131] *Ibíd.*, 122: 1071.

[132] *DF*, 9.

[133] *Document de la reunió pre-sinodal de la XV Assemblea del Sínode de Bisbes* (24 març 2018), 12.

[134] *Ibíd.*, 10.

[135] *DF*, 15.

[136] Núm. 2.

[137] Const. Dog. *Lumen gentium*, sobre l'Església, 11.

[138] *Discurs en la Vetlla en la XXXIV JMJ a Panamà* (26 gener 2019).

[139] Ex. ap. *Evangelii gaudium* (24 novembre 2013), 273: AAS 105 (2013), 1130.

[140] Sant Pau VI, Carta enc. *Populorum progressio* (26 març 1967), 15: AAS 59 (1967), 267.

[141] *Meditación de Semana Santa para jóvenes*, escrita en un vaixell de càrrega tornant dels Estats Units, 1946.

[142] *Trobada amb els joves de l'Umbria a Assís* (4 octubre 2013), 921.

[143] Ex. ap. *Amoris laetitia* (19 març 2016), 150: AAS 108 (2016), 369.

[144] *Audiència als joves de la diòcesi de Grenoble-Viena* (17 setembre 2018).

[145] *DF*, 32.

[146] *Trobada amb els voluntaris de XXVIII JMJ a Rio de Janeiro* (28 juliol 2013).

[147] Conferència Episcopal de Colòmbia, *Missatge cristià sobre el matrimoni* (14 maig 1981).

[148] Conferència del Bisbes Catòlics dels Estats Units, *Sons and Daughters of light: A Pastoral Plan for Ministry with Young Adults* (12 novembre 1996), I, 3.

[149] Carta enc. *Laudato si'* (24 maig 2015), 128; AAS 107 (2015), 898.

[150] *Ibíd.*, 125: 897.

[151] *DF*, 40.

[152] Ex. ap. *Gaudete et exultate* (19 març 2018), 167.

[153] *Ibíd.*, 168.

[154] *Ibíd.*, 170.

[155] *DF*, 108.

[156] *Ibíd.*

[157] Ex. ap. *Gaudete et exultate* (19 març 2018), 171

[158] *Ibíd.*, 172.

[159] *Discurs en la Vetlla de pregària per a la XXXIV JMJ*, Santa Maria la Major (8 abril 2017): AAS 109 (2017), 447.

[160] Romano Guardini, *Le età della vita*, dins *Opera omnia* IV, I, Brèscia 2015, 209.

[161] Cf. Ex. ap. *Gaudete et exultate* (19 març 2018), 169.

[162] Ex. ap. *Evangelii gaudium* (24 novembre 2013), 222.

[163] Sant Joan Pau II, Ex. ap. *Pastores dabo vobis*, (25 març 1992), 10; AAS (1992), 672.

[164] *Trobada i pregària amb joves italians en el Circ Màxim de Roma* (11 agost 2018).

Traducció al català facilitada pel Centre Sacerdotal Rosselló